

1. ÚVOD

Arabské země, jejich kultura a historie jsou podle mého názoru nejfascinující vůbec. Nechci říkat, že ve srovnání s Evropou lepší, nebo horší, ale jiná. A stejně jako fascinující je kontroverzní a zavádějící. Evropská média, česká nevyjímaje, mají jasný, proamerický postoj vůči tomuto světu, který je světem sám o sobě. Nejen zmíněná kultura, ale i tradice a právo jsou obsaženy v jediné knize, kterou je Svatý Korán. Ráda bych tuto alfu a omegu nejen práva, ale vlastně celého islámského světa prostudovala a myslí evropany se pokusila možná i pochopit.

Všichni známe termíny jako je svatá válka nebo Korán, se kterými máme spojený militantní extremismus, utiskování žen zahalených od hlavy k patě do černých hábitů a většinou otlé muže v těch bílých, ověšené zlatými šperky. Náboženství, jehož stoupenci podle mnohých historických pramenů utiskovali křesťanskou Evropu od císaře Nera. Kde je Bůh (jak už řešil Friedrich Nietzsche) a jaký je ten muslimský? Jaká je skutečnost? Do jaké míry jsme ovlivněni médii a názory, které jsou možná kompletně zaujatým pohledem na něco, co je naší kultuře tolik vzdálené? Jaký je právní systém v zemích, které v současné době pro nás jsou jen reformy, povstání a války? To se pokusím zjistit v této práci.

2. ISLÁM

2.1. Základní charakteristika

„Lid Knihy“ – židé, křesťané, muslimové, též Vlastníci Knihy. Tři největší světová monoteistická (monoteistický = *tawhíd*)¹ náboženství. Mají společného boha, ačkoli mu každé z nich dává jiná přízviska, uznávají Marii jako matku Ježíše 2:87 „A vskutku jsme dali Mojžíšovi knihu a přiměli Posly, aby kráčeli v jeho stopách, a Ježíšovi, synu Marie, jsme dali zjevná Znamení a posilnili jej Duchem svatým. ...“², shodují se na Adamovi a Evě 2:35 „I řekli jsme: „Adame, obývej zahradu s manželkou svou a jezte z jejího bohatství, čeho se vám zachce, jen k tomuto stromu se nepřibližujte, abyste se nestali hříšnými“³ a na vyhnání z Ráje 2:36 „Však Satan jeho prostřednictvím způsobil, že zhřešili, a vyhnal je z místa, v němž dleli. I řekli jsme: „Odejděte, jedni z vás jste nepřáteli druhých a na zemi je pro vás útočiště a zaopatření na jistý čas“⁴ Velmi blízko k sobě má Judaismus a Islám, a to na příklad v již zmíněného uznávání Starého zákona a Proroků, ve věcech zákazu jakýchkoli náboženských zobrazení, čistých (*košér* a *hálal*) potravin a nápojů, písmem až po skutečnost, že obě náboženství překračují rámec tohoto pojmu – mimo víry je to také pohled na svět, celkový postoj k životu a životní styl.⁵ Když bychom tato dvě náboženství chtěli srovnávat od jejich samého počátku, tedy od let 500 - 700, zjistíme, že jsou shodná a velmi striktní. Oba kmeny se potřebovaly odlišit od ostatních kmenů a udržovat vnitřní soudržnost – proto najdeme v Talmudu i Tóře mnohem horší ustanovení například co se týče postavení žen, shodná z praxí nemuslimských Arabů, kterou ale následně znění Koránu zakázalo⁶

Islám znamená v arabštině mír, poslušnost či odevzdání. Obvykle se interpretuje jako úplné odevzdání se do vůle Alláhovi⁷ a je často označován jako mírové poselství. Je to nejrychleji expandující náboženství na světě, které čítá více než miliardu a tři sta milionů⁸ stoupenců z Arabského poloostrova, Blízkého a Středního východu, částí Asie a severní Afriky.⁹ Muslimové jej považují za dokončení již zjevených náboženství (Křesťanství a - verších jednotlivých súr vyzývá Alláh prostřednictvím Koránu k jeho

¹ Svatý Korán, Str. 26

² Svatý Korán, str. 21

³ Svatý Korán, str. 14

⁴ Svatý Korán, str. 15

⁵ Ali, Saied R.; Otázka víry, str.59

⁶ Šaríf 'Abd Al-'Azím, PH.D.; Ženy v Islámu a ženy v židovsko-křesťanské tradici, str. 70

⁷ Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 24

⁸ Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 15

⁹ Hattstein, Markus; Islam, str.5

následování jako náboženství jediného. Je úzce spjat s morálními hodnotami člověka, za nejvyšší vlastnost muslima považuje bohabojnost **3:146** „...a Bůh miluje vytrvalé“¹⁰, dále pokora **3:145** „...a zajisté odměníme vděčné“¹¹, skromnost, ovládnutí vášní, pravdivost, bezúhonnost, vytrvalost a plnění slibů.¹² V Islámu platí čtyři základní morální pravidla, která by měl každý muslim dodržovat a značí pravého věřícího:

1. Naše víra by měla být opravdová a upřímná
2. Musíme být připraveni ji ukázat ve skutcích dobročinnosti k našim blízkým
3. Musíme být dobročinnými občany, podporovat společenské organizace a nadace
4. Naše vlastní duše musí být pevná a za všech okolností neotřesitelná

V islámu se proti křesťanství a judaismu neobjevují duchovní. Je to proto, že každý muslim by měl s Alláhem rozmlouvat ve svém nitru. Výjimku tvoří šíitský *Molláh*, což je v praxi duchovní nebo učenec s právním vzděláním¹³. V jiné literatuře jsem se setkala se známějším označením *ájat Alláh* (ajatolláh, obraz boží), který znamená čestný titul, který je propůjčen šíitskému muslimovi, který je nejvíce zbožný a vzdělaný je jakýmsi svědkem o Božím stvoření. Neznámějším byl Chomejný.¹⁴

2.2. Náboženské směry

Podstatou Koránu je jeho jednotnost. V praxi to znamená, že každý muslim věří v Alláha, v Korán, uctívá pilíře islámu i víry a snaží se být správným muslimem, Nutno podotknout, že až na výjimky neexistují v islámu sekty, ale spíše radikální seskupení ortodoxních, až fanatických věřících. Jeden nezaujatý zdroj, tedy ani pro-arabský ani proti-arabský, nabízí toto dělení:

2.2.1. Sunnité

Už za vlády chalífů, tedy ihned po smrti Mohameda, se do té doby jednotná islámská obec začíná rozpadat kvůli nejasnosti následovníka Prorokova. Většina muslimů, *Al as-sunna wa-l-jamá[‘]a* (odvozeno z arabského slova *sunna*, což znamená zvyk či obyčej), kteří tvoří 90% muslimské populace (asi 1,5 miliardy věřících) uznávají chalify

¹⁰ Svatý Korán, str. 75

¹¹ Svatý Korán, str. 75

¹² Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 36-37

¹³ Hattstein, Markus; Islam, str. 7

¹⁴ Elger, Ralf; Kleines Islam-Lexikon, str. 48

jako následovníky Mohameda a jako hlavu obce, kteří si později přiznali titul *amir al – maminín*, což znamená „Stín Boží na zemi“ nebo „Velitel věřících“. Chalífa je vrchností duchovní i politickou sunnitských muslimů a má právo vyzývat věřící ke Svaté válce – *džihádu* – proti nevěřícím¹⁵ (*kâfir* = ten, co popírá pravdu a ten, co je nevděčný).¹⁶ Oproti ostatním uznávají *sunnu*, což je soupis skutků Mohameda tak, jak je popsali jeho následovníci. Jedná o jakési“dovysvětlení“ Koránu.

2.2.2. Aliho strana

Arabsky *Ší-at Alí*, z čehož se odvodil pojem pro druhou skupinu muslimů – šíítý. Roztříštěnost původní komunity vznikla proto, že část dřívějších muslimů považovala volbu chalífů a obzvláště uchopení moci chalífovskou dynastií jako projev usurpace. Dovolávali se na slova Mohamedova, na jejichž základě sám jmenoval *Aliho* svým nástupcem. Šíité spatřují ve vedení obce jakýsi duchovní princip, takže by podle nich musel *imám* pocházet z Prorokovy rodiny, což Ali (1. *imám*) jako zeť Mohameda byl. Jejich rod pokračoval *Hassanem* a *Husseinem*. Jejich přívrženců bylo v roce 2009 zhruba 150 milionů. Žijí převážně v Iránu a sousedních zemích.

2.2.2.1. Kejsanidé

Khawárij, v doslovném překladu „ven vycházející“. Vůbec první oddělení v islámu se událo právě za vlády chalífy Aliho, který v roce 657 n. l. po bitvě proti muslimům obývajícím syrské území a jejich vůdci *Muawij* souhlasil s rozhodčím soudem. Řada muslimů v tomto viděla degradaci a znehodnocení chalífovského postavení a vystěhovala se – proto *Kejsanidé*, vystěhovávající se. Kejsanidé požadují za hlavu obce nejzbožnějšího muslima, nehledě na jeho původ či rodinu. V minulosti žili na území Alžírsko a Ománu, kde zhruba milion žije ještě dnes a velice striktně podle Koránu.

2.2.2.2. Zajídité, Ismaelité, Imámité, Drusové, Alevité

Zaidíja, *Ismá'ílíja*, *Imámja*, *Drúzové*, *Aleví*. Nejvýznamnější podskupiny šíitského směru. Jsou to vesměs odnože, které se oddělily v 7. století n.l. . Sektami bych tato další odvětví islámu nenazývala, vždyť Zajíditů je šest milionů, Ismaelitů dokonce sto padesát milionů. Nemladší jsou Drúzové, kteří se odštěpili v roce 1919 a nejsou ostatními muslimy

¹⁵ Hattstein, Markus; Islam, str. 42

¹⁶ Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 63

uznávání¹⁷ a oni jediní ve svém hnutí stojí dle literárních pramenů na hranici podskupiny a sekty.¹⁸

2.3. Korán

V roce 570 n. l. se v Mekce, na území dnešní Saudské Arábie, narodil Abdulláhovi (*ʿAbd Alláh*) syn. Pojmenoval ho Mohamed (*Muhammad*). Místo bylo v té době osídleno převážně barbarskými a pohanskými kmeny, jež uctívali na tomto posvátném území 360 božstev, které byly shromážděny v Kaabě (arabsky *al-kaʿba al-mušarrafa*, doslova vážená Kaaba). Ta byla údajně postavena (vede se spor o to, zda nebyla pouze obnovena) Prorokem Abrahámem (*Ibráhím*) a jeho synem Ismaelem (*Ismáíl*), který měl sloužit k uctívání pouze jednoho Boha.

2:127 „A vzpomeňte si na dobu, kdy Abrahám a Ismael pokládali základy Chrámu, modlíce se: „Pane náš, přijmi toto od nás, neboť jsi Všeslyšící, Vševědoucí.“¹⁹

Mohamed, který byl pro svou zbožnost velice váženou osobou s přízviskem *al-almín* (důvěryhodný), si uvědomoval vážnost tradic svých předků a před touto, pro něj dekadentní, společností se ukrýval v jeskyni na hoře Híra. A právě v tomto roce se měl mít svá první Boží zjevení, která trvala po třináct let v Mekce (arabsky *Makka al-mukarrama*, tedy Svatá Mekka) a další deset let v Medíně (arabsky *Madínat an-nabí*, česky Město Proroků) a jediným jeho úkolem bylo je šířit. Stal se lidským prostředníkem mezi Bohem a lidmi. Z počátku měl kolem sebe jen málo věřících, polygammí společností byl zesměšňován a urážen, až odešel v roce 623 n. l. spolu se svou rodinou a společníkem jménem *Bilál Ibn Rabá* („*Ibn*“ je v arabštině výraz pro „syna, syna někoho“)²⁰, který byl pověřen ke svolávání muslimů k modlitbě (a tedy první imám) do čtyř set kilometrů vzdálené Medíny, kde o deset let později zemřel. Tomuto jeho odchodu se říká *hidžra*. Protože neuměl číst ani psát, diktoval svá zjevení písařům, kteří je zaznamenávali a dali tak vzniknout Svaté Knize muslimů – Koránu (v češtině „přednáška“ nebo „čtení“) se můžeme setkat s názvem *Knih* (*al-kitáb*), Slovo Boží, Písmo Svaté, poslední *Knih* Boží. Traduje se, že text Koránu recitoval jednou ročně archandělovi Gabrielovi, před svou smrtí i dvakrát ročně.²¹ Za jménem Proroka se pronášejí ve všech náboženských islámských

¹⁷ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 42-43

¹⁸ Elger, Ralf; *Kleines Islam-Lexikon*, str. 81-82

¹⁹ Svatý Korán, str. 26

²⁰ Rassoul, Abú-r-Ridá' Muhammad Ibn Ahmad Ibn; *Lexikon der Pilgerfahrt*, str. 96

²¹ Ali, Saied R.; *Otázka víry*, str. 47-48

textech tato slova: *Muhammad, salla lláhu ´alajhi wa salám*, (nechť mu Alláh žehná a dá mír), zkráceně „(s)“. Podle Koránu byl Mohamed Prorokem posledním **3:143** „A Mohamed je jenom Poslem. Všichni Poslové před ním již zemřeli. ...“²² O následovnicích Mohameda byly vedeny spory, které vyústily v rozdělení muslimské obce na *sunnity* a *šííty*. Korán byl sepsán až 20 let po Prorokově smrti, a to 3. chalífou.

„*Bismi-llahi r-rahmani r-rahim*“ (Ve jménu Alláha, Milostivého, Milosrdného, arabsky *Basmala*²³) je začátek každé (vyjma deváté) ze 114 kapitol, poselství Koránu neboli *súr* (pl. *suwar*). Tato formulace je muslimy často užívána při denních úkonech, jako třeba při jídle, ale také jako radostné zvolání a můžeme ji najít i na začátku smluv, listin, na amuletech a dalších náboženských předmětech a velkou roli má i v islámské mystice.²⁴ Súry se dělí na mekkánské (ty, zjevené před hidžrou) a medínské (ty, zjevené po hidžře) a jsou seřazeny od nejdelší po nejkratší, v některých překladech najdeme řazení chronologické. Výjimkou je súra první, *al -fátiha* – „Otevíratelka Knihy“, která je podle muslimů nejdůležitější a je klíčem k celému obsahu Koránu, jakousi jeho miniaturou a zároveň úvodem:

AL – FĀTIHA

(zjeveno před hidžrou)

1. *Ve jménu Alláha, Milostivého, Milosrdného.*
2. *Všechna chvála patří Alláhovi, Pánu všech světů,*
3. *Milostivému, Milosrdnému,*
4. *Vládci Soudného Dne.*
5. *Tobě jedinému se klaním a Tebe jediného o pomoc žádáme.*
6. *Ved' nás cestou pravou-*
7. *Cestou těch, jimž si požehnání Svá uštědřil, těch, kteří na sebe hněv Tvůj nepřivedli, a těch, kteří na své pouti nezbloudili.*²⁵

Každá súra obsahuje rozdílný počet veršů (*áji*, sg. *ája*) a je pojmenována podle klíčového slova, například „včela“ – súra 16 *al-nahl*, podle přirozených včelích instinktů *wahy*, na kterém závisí hladký a úspěšný chod vesmíru.²⁶ Korán je nejdokonalejší

²² Svätý Korán, str. 75

²³ Elger, Ralf; Kleines Islam -Lexikon

²⁴ Hattstein, Markus; Islam, str. 57

²⁵ Svätý Korán, str. 2-5

²⁶ Svätý Korán, str. 285

literární dílo v arabštině. Je vzorem pro všechny věřící, aby se pokusili vytvořit něco stejně tak dokonalého. Božský původ spočívá hlavně v tom, že nic tak bezchybného není člověk schopen napsat.²⁷ Stejně tak jako v jeho božský původ věří muslimové v božský původ každé svaté knihy. Ostatními opovrhují, neboť žádná Kniha (tedy ani Bible, ani Tóra) nepřicházela přímo od boha, její části byly pozměňovány a na rozdíl od nich samých jsou Koránem uznávané jako bohem seslané. Korán je pak považován za poslední, nejdokonalejší seslanou Knihu.²⁸ Nutno podotknout, že muslimové uznávají Korán jako Svatou Knihu pouze v arabštině, jazyku Proroka. Jakýkoli jeho překlad je totiž podle nich nepřesný a neúplný, neboť žádný jiný jazyk se nemůže přiblížit dokonalosti jazyka Proroků. V jednotlivých překladech se setkáváme s nuancemi v překladu jednotlivých slov, který může mít zásadní vliv na znění jednotlivého verše a jeho následný výklad. Pro příklad srovnání překladu Koránu, na kterém je postavena tato práce, a zdroje al-islam.cz:

6:82 „*Ti, kdož uvěřili a nepotřísnilí víru svou nespravedlností, ti jsou v bezpečí a po správné cestě krácejí*“²⁹

„*Ti, kteří uvěřili a nezaměňují svou víru s nespravedlností – ti budou v míru a jsou správně vedeni.*“³⁰

Ani pro muslimy nejsou jednotlivé verše vždy úplně pochopitelné, a proto existují vedle Koránu jako primárního pramene další, které zmiňují v kapitole třetí.

Je zajímavé, že v některých překladech Koránu se setkáváme s požitím „Boha“ a v některých je to „Alláh“. To stejné platí literatuře a jednotlivých pramenech. Vysvětlení je celkem prosté – používání slova „Bůh“ není totiž z islámského hlediska úplně přesné. Alláh má v Koránu nepočítatelně přívěsků (Varovatel, Nositel, Stvořitel nebesa a země v šesti obdobích, Chválihodný, Moudrý, Vševědoucí, do nitra Vidící, Jediný, Věčný, Stvořitel, Pán všech světů, Nejvyšší vládce, Milující a obživu poskytující, atd.) Nejsprávnější je ale používat jeho vlastní jméno – *Alláh* (z arabského *al-iláh*, tedy „jediný Bůh“)³¹. Pochází ze staroaramejštiny, jazyka Ježíšova a sesterského jazyka arabštiny.³² Nemá množné číslo ani rod.³³ Všechna osobní zájmena vztahující se k Němu jsou psána

²⁷ Ali, Sayed R.; Otázka víry, str. 68

²⁸ Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 5

²⁹ <<http://www.al-islam.cz/rok-2009/vira-iman-jeji-podstata-a-pilire.html>>, [cit. 27.2.2011]

³⁰ Svatý Korán, str. 145

³¹ Elger, Ralf; Kleines Islam-Lexikon, str. 108

³² Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 59

³³ Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 10

velkým písmenem na důkaz Jeho nadřazenosti, Velikosti a Božství, o čemž vypovídá celá súra 112 Koránu.

2.4. Pilíře víry

Arabsky *ímán* nebo též používaný pojem „články víry“, doslovný překlad by byl „víra“, používané ve smyslu „uvěřit“. Co se pravého významu slova týče, *ímán* v celé své šíři znamená pevně věřit všemu, co řekl Alláh prostřednictvím svého Posla. Je to základ víry. A „místo víry je srdce, kde se usadí po poznání rozumem“. Z víry se tedy nakonec stane přesvědčení mysli a ducha a pravý muslim se odevzdá svému Pánu, Alláhovi, celým svým já (podobnost s křesťanskými duchovními není náhodná). *Ímán* má tři základní části: vyslovení jazykem, uvěření jazykem a vykonání činy. Kromě toho je nutná další věc, a to činnost srdce ve smyslu spoléhání se pouze na Alláha, milovat Jeho i Jeho Posla a mít rád to, co mají rádi Oni.³⁴ Jsou to:

1) Víra v jediného Boha

2:163 „Bohem vaším je Bůh Jediný, není Boha kromě Něho, Milostivého, Milosrdného“³⁵

16:31 „Vaším Bohem je Bůh Jediný. A pokud jde o ty, kteří v Život budoucí nevěří, jejich srdce se pravdě protíví a jsou naplněna pýchou“³⁶

2) Víra v anděly

2:98 „Je-li někdo nepřítelem Alláha a Jeho andělů a Jeho poslů a Gabriela a Michaela, pak Alláh Sám je nepřítelem takových věřících“³⁷

3) Víra ve všechny seslané knihy

5:43 „A jak by tě mohli učinit svým soudcem když mají u sebe Tóru, v níž je obsaženo učení Alláhovo? A přesto se obtáčí zády, a zajisté neuvěří“³⁸

4) Víra v Posly Boží

57:28 „Vy, kteří věříte! Boje se Alláha a věřte v Posly Jeho. ...“³⁹

5) Víra v soudný den

26:12 „Ptají se: „Kdy přijde Den Posledního soudu?“

26:13 „To bude v den, kdy budou v ohni mučeni“⁴⁰

³⁴ <<http://www.al-islam.cz/rok-2009/vira-iman-jeji-podstata-a-pilire.html>>, [cit. 27.2.2011]

³⁵ Svatý Korán, str. 31

³⁶ Svatý Korán, str. 290

³⁷ Svatý Korán, str. 22

³⁸ Svatý Korán, str. 121

³⁹ Svatý Korán, str. 669

- 6) Víra v osud (*quadar*), dobrý či špatný
27:22 „A žádné neštěstí nepostihne zemi, ani vaše vlastní osoby, aby nebylo zaznamenáno v Knize dříve, než je uskutečníme – to věru je pro Allaha snadné.“⁴¹
- 7) Víra v posmrtný život⁴²
30:27 „A je to on, Kdo dává vzniknout stvoření, potom je opakuje a to je pro něj velmi snadné. ...“
41:39 „A mezi Jeho Znamení patří i to, že vidíš zemi uvadlou, ale když na ni sešleme vodu, pohne se a bobtná zelení. A bezpochyby ten, který oživil ji, dokáže oživit i mrtvé. On věru má moc nade všemi věcmi“⁴³

4:136 „Vy, kteří věříte! Věřte v Alláha a Posla jeho a v Knihu, kterou zjevil poslu Svému a v Knihu, kterou zjevil před ní. A kdo nevěří v Alláha a Jeho anděly a Jeho Posly a Poslední den, ten věru zbloudil daleko“

2.5. Základní pilíře Islámu

Arkán - 5 základních pilířů neboli „opěrných sloupů“ islámu. Je povinností každého dobrého věřícího muslima, aby je dodržoval a řídil se podle nich.

2.5.1. Vyznání víry

Arabsky *šaháda*, které znamená víra v Alláha jako jediného Boha (*tawhíd*) a božské poslání Mohameda jako jeho Proroka⁴⁴, arabsky *la' íláha íllá íláh, Muhammad rasúlu í-láh*, v doslovném překladu „není Boha kromě Alláha a Mohamed je Posel/Prorok Boží“⁴⁵. Tento pilíř je nejdůležitější. Mohamed je Poslem Alláha až do Soudného dne a povinností každého muslima je Ho následovat.

6:102 *Takový je Alláh, náš Pán. Není Boha kromě Něho, Stvořitele všech věcí, uctívejte tedy Jeho. A On je ochráncem všeho.*“⁴⁶

Vědomé a dobrovolné vyslovení *šahády* je bráno i jako první krok konverze k islámu. Následuje víra v Korán jako Slovo Boží, víra v příchod Soudného dne (Den

⁴⁰ Svatý Korán, str. 631

⁴¹ Svatý Korán, str. 668

⁴² Idrís, *Dža'far Šejch; Pilíře víry*, str.7-27

⁴³ Svatý Korán, str. 567

⁴⁴ Wamy-série o Islámu; *Co jest Islám*, str.

⁴⁵ Ibrahim, I. A.; *Stručný průvodce k porozumění Islámu*, str.

⁴⁶ Svatý Korán, str. 148

vzkříšení), přijetí islámu za své náboženství a rituální očištění (*tahára*)⁴⁷. Musí to být z vlastní vůle dotyčného, protože jakékoli donucení je v náboženských otázkách vyloučeno. Islámské učení tento krok zdůrazňuje, neboť je neodvolatelné. Upuštění od víry má za následek vyhnání z muslimské obce a je synonymem pro odvrácení se od islámu v celé šíři jeho významu, odklon od Alláha a je trestáno smrtí. Nutno podotknout, že některé právní školy odlišují muslima již muslimem narozeného a muslima konvertitu.⁴⁸

2.5.2. Modlitba

Rituální modlitba (*salát*, pl. *as-šalawát*). Ta podle muslimů „posiluje a oživuje víru v Alláha a povzbuzuje člověka k vyšší mravnosti, očišťuje srdce a zabraňuje pokušení ke špatnosti a zlu“⁴⁹. Pro muslima je to forma meditace, která ho má očistit, přiblížit ho k Alláhovi, najít vnitřní klid a rovnováhu, sílu a vytrvalost v běžném konání. Pro dospělého muslima je povinností provádět ji pět krát denně směrem na Kaabu v Mekce (směr se nazývá *qibla*), a to kdekoli na čistém místě za svítání (*šalát aš-šub*), v poledne (*šalát az-zuhr*), uprostřed odpoledne (*šalát al-^cašr*), při západu slunce (*šalát al-mağrib*) a v noci po úplném setmění (*šalát al-^cišá*).⁵⁰ Před modlitbou je nutné provést rituální očistu natolik, aby byl muslim doveden do stavu čistoty těla **5:6** „Vy, kteří věříte! Když vstáváte k Modlitbě, umyjte si své obličej i ruce až po lokty a přejeďte si mokřýma rukama po hlavě a umyjte si nohy až po kotníky. A jste-li nečistí, očistěte se koupelí. A jste-li nemocní nebo na cestách a znečištění, nebo jeden z vás přišel ze záchodu nebo jste se dotkli ženy, a nenaleznete-li vodu, sáhněte po čistém písku a otřete si jím obličej i ruce. Alláh si nepřeje působit vám potíže, ale přeje si vás očistit a dovršit přízeň svou nad vámi, abyste byli vděční.“⁵¹ Podle často citovaného hadítu (viz dále) od Muslima je rituální očista polovina víry, protože bez ní ztrácí veškeré velebení Alláha smysl. Existuje malá, velká, měsíční očista a očista s pískem. Pro modlení stačí očista malá (*wudú*), pokud vede do stadia očištění těla (*tahára*).⁵² Modlitba začíná slovy *Alláhu akbar* („Alláh je veliký“) a následně se recituje první súra Koránu, probíhá na malém koberečku, kdy jsou kolena, nos, prsty u nohy a čelo na zemi. Modlitba se může konat na jakémkoli místě, vyjma polední v pátek, kdy je povinná účast v „páteční mešitě“ (*džámi*). Pokud se jinak muslim modlí sám, je třeba, aby si vyhradil prostor, který by měl každý respektovat a popřípadě jej obejít.

⁴⁷ Ibrahim, I. A.; Stručný průvodce k porozumění Islámu, str.

⁴⁸ Hattstein, Markus; Islam, str. 60

⁴⁹ Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str.

⁵⁰ Ibrahim, I. A.; Stručný průvodce k porozumění Islám, str.

⁵¹ Svatý Korán, str. 115

K vymezení stačí, aby si modlíci před sebe položil jakýkoli předmět (*sutra*) či aby se modlil například před sloupem. Při hromadné modlitbě v mešitě má úlohu *sutry* vedoucí modlitby, *imám*.⁵³ K modlitbě svolává muslimy muezín, v arabštině *mu'adhin*, doslovný překlad je „vyvolávač modlitby“.⁵⁴ A co se žen týče, ty se na veřejnosti nemodlí, ve větších domech mají vyhrazený svůj prostor, je možná samostatná ženská modlitebna a pokud jsou s muži v mešitě, sedí až v řadách za nimi. „*Mile mi dělají ženy a vonné látky, útěchu přináší modlitba mé duši.*“⁵⁵ (*Nasái*)

2.5.3. Almužna

Převážná většina literárních pramenů nerozeznává pojmy arabské pojmy *zakát* (doslovný překlad „očistný dar“) a *sadaka* („almužna“). Princip obou je stejný-odevzdání peněz potřebným. I Korán je odlišuje, a to **2:43** „*Dodržujte Modlitbu a plaťte Zakát, a sklánějte se s těmi, kteří se sklánějí*“⁵⁶ a **2:271** „*Jestliže rozdáváte almužny veřejně, je to správné a dobré, ale činíte-li tak potají, rozdávající je chudým, je to pro vás lepší, a On vás očistí od mnohých hříchů. A Alláh není nevšímavý k tomu, co děláte.*“⁵⁷ Zatímco zakát je povinná, státem předepsaná částka, *sadaka* je doporučená a co do výše a častosti libovolná. Po Mohamedově smrti se zakát totiž postupně přeměňoval v jakousi daň, kterou musel platit každý muslim jako poděkování Alláhovi za jeho štědrost.⁵⁸ Platí se jednou za rok a v některých státech je dokonce zaveden jako daň v podobě, jaké ji známe my, tedy státem vynutitelný a jinde se uchoval na bázi dobrovolnosti a ne tedy vynutitelnosti státem, ale prakticky povinností k Alláhovi. Obecně platí, že jeho výše je čtyřicetina majetku muslima⁵⁹ s přihlédnutím k jeho životnímu minimu (*nisáb*). Jiný zdroj uvádí výši dvou a půl procent z ročního čistého příjmu z obchodního majetku, drahých kovů a plodů země.⁶⁰

3. Postní měsíc

Půst v měsíci - *saum*, kdy bylo znění Koránu poprvé zjeveno Prorokovi⁶¹. Jedná se o devátý měsíc islámského lunárního kalendáře (ne solárního, tzn. každý rok vychází na

---

⁵² Nagel, Tilman; *Das islamische Recht*, str. 39-48

⁵³ <<http://www.al-islam.cz/modlitba/zaklady-modlitby.html>>, [cit. 28.2.2011]

⁵⁴ Elger, Ralf; *Kleines Islam-Lexikon*, str. 103-104

⁵⁵ Khoury, Adel Theodor von; *Der Hadith*, str. 20

⁵⁶ Svatý Korán, str. 15

⁵⁷ Svatý Korán, str. 49

⁵⁸ Nagel, Tilman; *Das islamische Recht*, str. 51-52

⁵⁹ Elger, Ralf; *Kleines Islam-Lexikon*, str. 33

⁶⁰ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 61

⁶¹ Nagel, Tilman; *Das islamische Recht*, str. 56

jiný měsíc, v roce 2009 to byl přelom července a srpna). Nazývá se *ramadán*, začíná vždy za úplňku a trvá třicet dní. Stejně jako modlitba je cílem půstu naučit se větší lásce a zbožnosti k Alláhovi, měla by rozvíjet v člověku větší pokoru, úctu, naučit ho vážit si darů (jídlo a pití), které mu Alláh seslal a požitků, které mu Alláh povoluje (kouření, sex) a odříkáním upevnit jeho vůli. Toto všechno je počítáno mezi cnosti každého muslima.⁶² Principem půstu je celý den, „dokud jde rozeznat černou nit od bílé“, nepozřít ani sousto, nepít, zdržet se pohlavního styku, nekouřit a vyhnout se takřka všem požitkům těla.⁶³

2:185 „Měsíc Ramadán je měsícem, v němž byl Korán seslán jako vedení pro lidstvo s důkazy jasnými tohoto vedení a jako rozlišení. Proto tedy kdokoli z vás je v tomto měsíci doma, necht' se postí tam. Kdo je však na cestách, necht' se postí stejný počet dnů jindy. Alláh vám to chce usnadnit a nechce vám působit obtíže. Přeje si, abyste dodrželi tento počet a chválili Alláha za to, že vás správně vedl a abyste byli vděční.“⁶⁴ Jak z této súry vyplývá, jsou z ramadánu „omluveni“ věřící na cestách, dále pak těžce nemocní,⁶⁵ konečně pak těhotné a menstruuující ženy. Vrcholem ramadánu je „noc určení“ – *last al-quadr*, která připadá na 27. den v měsíci a je oslavována jako první den seslání Koránu Mohamedovi⁶⁶, velice poeticky také nazýváno „děšť nebeský“.⁶⁷ Po skončení ramadánu dochází k dalšímu dvěma svátkům, které jsou nejdůležitějšími v islámském kalendáři – *ʿAdhá* a *ʿid ʿal-fitr*, tedy „oslava konce půstu“ a „svátek přerušení půstu“.⁶⁸

2.5.4. Pouť do Mekky

Posledním pilířem islám je posvátná pouť do Mekky (*al-hadžd*, vyslovuje se *hadžd*). Nejméně jednou za život je povinností každého pravověrného muslima, pokud mu nebrání vážné zdravotní nebo finanční důvody.⁶⁹ Pouť musí muslim vykonat ve dvanáctém měsíci islámského lunárního kalendáře – *dhu al-hidža*.

„*Labbaika-llâhumma labbaik. Labbaika lá šaríka laka labbaik. Inna-l-hamda wanni ʿma, laka wal-Mulk. Lá šaríka lak*“ Formule, která se vyslovuje na jakékoli cestě během hadže třikrát po sobě. Nazývá se *talbija* a v překladu znamená: „Zde jsem, o Alláhu, v tvé přítomnosti. Zde jsem, nikdo ti není roven. Zde jsem, o Alláhu. V pravdě Tobě, v přízni

⁶² Wamy-série o Islámu; Co jest Islám, str. 32

⁶³ Elger, Ralf; Kleines Islam-Lexikon, str. 94-95

⁶⁴ Svatý Korán, str. 34

⁶⁵ Nagel, Tilman; Das islamisches Rech, str. 55-56

⁶⁶ Hattstein, Markus; Islam, str. 62

⁶⁷ Svatý Korán, str. 479

⁶⁸ Ibrahim, I. A.; Stručný průvodce k porozumění Islámu, str.

Tobě, v chvále Tobě, pod vládou Tvou. Tobě není nikdo roven.“ Muži ji vyslovují jasně a hlasitě, naopak ženy.⁷⁰ Věřící si pro sebe stanoví cíl své svaté pouti a připraví se do stavu zasvěcení (*ihrám*) – oblékne si bílý poutní oděv, ostříhá vlasy a oholí vousy a přesnou formulací se vyjádří před bohem, že jsem připraven mu sloužit. Poutník se musí nejprve pomodlit na „Místě Abrahámově“ - na nádvoří „velké mešity“ – *al-haram aš-šhafír*. Osmého dne poutního měsíce musí sedmkrát projít trasu (*sa'j*) od pahorku *al-safa* k pahorku *al-marwa* svatyni Kaabu – *tawáf al-qudúm* – která se nachází na nádvoří (*al-masdzíd al-harám*) a v níž je vsazen černý posvátný kámen (*al-hadžar al-aswald*). Tento černý kámen bývá považován za meteorit či kus čediče, významná duchovní hodnota nedovoluje ho podrobit chemické analýze, ale ať je jeho původ jakýkoli, byla mu prokázána úcta samotným Prorokem a nyní jsou jeho fragmenty usazeny ve stříbrném rámu. Podle pověsti byl nejprve bílý, ale následně vlivem lidských hříchů zčernal. Dalším krokem je polední modlitba ve velké mešitě. Těmito průvodními obřady se otevírá řada přesně daných ceremonií.

Následuje šestikilometrová cesta do údolí *Mína*, kde jednou údajně Abrahám zahnal Satana tím, že po něm házel kameny. Muslimové učiní to samé, a to proti kamenným sloupům – *džamrat al-'aqaba*. Zde věřící přenocují. Následujícího, devátého dne odcházejí na další místo – do údolí *'Arafát*, vzdáleného dvacet pět kilometrů Mekky. Tam opět přenocují, modlí se a meditují. Bez cesty sem by nebyla pouť platná. Před západem slunce následující dne je podniknuta *ifáda* – cesta do *al-mašha'í-l-harám* – údolí *al-muzdalífa*, na půl cesty mezi Arafatem a Mína, kde seberou čtyřicet děvět nebo sedmdesát kamenů. Před západem slunce odcházejí do Miná a obětují zvíře, nejčastěji velblouda nebo ovci, aby mohli maso rozdat chudým a vrhnout sedm ze sesbíraných kamenů proti kamenným sloupům na znamení odpuzení Satana. Následuje znovuoobnovení stavu *ihrám* a návrat zpět k *al-haram*, kde dokončí očistu a vrací se na dva dny do údolí *Mína*, kde nechají symbolicky vyschnout maso obětovaného zvířete. Před poslední nocí v údolí musí zopakovat vrhání kamenů Dvanáctého dne se naposledy vrhají kameny a je již dovoleno se vrátit do Mekky, avšak kdo chce pouť dokončit, zůstává až do konečného, třináctého dne. Pouť končí *tawáf al-wadá*, poslední sedminásobné obejití Kaaby.⁷¹

---

⁶⁹ Elger, Ralf; Kleines Islam-Lexikon, str. 246

⁷⁰ Rassoul, Abú-r-Ridá' Muhammad Ibn Ahmad Ibn; Lexikon der \Pilgerfahrt, str. 144

⁷¹ Rassoul, Abú-r-Ridá' Muhammad Ibn Ahmad Ibn; Lexikon der Pilgerfahrt, str. 155-156, výklad pojmů ze stran 37, 59, 87, 98,

Po celou dobu pouti se musí muslim zřítí všech svých pozemských slastí, jako kouření a pohlavního styku či hazardních her, nesmí se holit, stříhat vlasy ani nehty a musí vypadat a smýšlet prostě a nehledět na pozemské statky. Je zakázán lov

5:96 „Vy, kteří věříte! Nezapíjejte zvěř, jste-li ve stavu poutnickém. ...“⁷²

2:197 „A vykonejte Hadžd i 'Umru kvůli Alláhovi. Ale je-li vám to znemožněno, nabídněte jakoukoli oběť, která je snadno dostupná, a neholte si hlavy, dokud oběť nedojde místa určení. Bude-li z vás někdo nemocen nebo bude trpět bolestí hlavy, může se vykoupit postem, nebo almužnou či obětním darem. A jste-li bezpečni, pak ten, kdo by rád vykonal 'Umru i Hadžd při jedné příležitosti, nechť nabídne jakoukoli oběť, která je snad dostupná. Ale ti z vás, kteří takovou oběť nenaleznou, ať se postí tři dny během pouti a sedm dnů po návratu domů, celkem deset dnů. To platí pro toho, jehož rodina nežije poblíž Posvátné Mešity. A bojte se Alláha a vězte, že Alláh je přísný v trestání.“⁷³

Malá pouť se nazývá 'umra. Pro její splnění je nutné pouze sedminásobné obejití pahorků a – stejně jako u hadž - následné pití ze studny Zam Zam, jejíž pramen je umístěn pod kaabou a voda je přístupná v mešitě *al-haram* téměř na každém kroku a je zakončením poutní cesty. Malá i velká pouť jsou největším islámským duchovním svátkem. Po celou dobu pouti je muslim zproštěn veškerých pozemských starostí a je plně oddán Alláhovi. Věřících se každý rok scházejí u Velké mešity miliony a je to největší oslava bratrství a sounáležitosti.

Po absolvování hadže se může muž pyšnit přízviskem hádž, žena hádža.⁷⁴

2.6. Muslimové a nemuslimové

Neboli *tálik* (muslim) a *fásik* (nemusím). **8:3** „Opravdovými věřícími jsou pouze ti, jejichž srdce se při vyslovení jména Alláhova zachvějí a jejichž víra vzroste, když jsou jim přednášena Jeho Znamení, a kteří důvěru v Pána svého vkládají.“⁷⁵

V Koránu je často zmiňován termín „Lid Knihy“, „Vlastníci Knihy“. Jedná se o křesťany, židy a muslimy. Jsou považováni za bratrská náboženství **2:112** „Říkají: „Nikdo jiný nevstoupí na nebesa, ledaže je Žid nebo Křesťan.“...“. Podle muslimů je totiž Korán

⁷² Svatý Korán, str. 128

⁷³ Svatý Korán, str. 33

⁷⁴ <<http://www.al-islam.cz/pout-do-mekky/kdyz-se-rekne-pout-do-mekky.html>>, [cit. 2.3.2011]

⁷⁵ Svatý Korán, str. 189

dovršení těchto dvou náboženství **3:4** „*On seslal ti Knihu obsahující pravdu a potvrzující to, co ji předcházelo. On seslal Tóru a Evangelium již předtím jako správné vedení pro lidi. A On seslal pravdu nezvratnou.*“ Paradoxně k tomuto všemu je v každé súře jasná kritika jejich (hlavně v súře 5., protože se nepřidali k islámu, tím se zřekli Alláha a zradili **3:71** „*Vlastníci Knihy! Proč popíráte Znamení Alláhova, když jste svědky jejich.*“, **5:19** „*Židé a Křesťané říkají: „My jsme synové Alláhovi a Jeho milovaní“ Řekni: „Proč vás tedy trestá za vaše hříchy? Ne, ne vy jste obyčejní smrtelníci jako ti ostatní, které On stvořil.*“...“ V súře 7. je napsáno, že i sedm ran egyptských seslal Alláh. Některé súry jsou ale i mírnější, jak **3:114** „*Nejsou všichni stejní. Mezi Vlastníky Knihy je skupina, která dodržuje úmluvu. Odříkávají si v nočních hodinách slovo Alláhovo a padají před Ním na tvář.*“Podle mého nejradikálnější veršem je **5:52** „*Vy, kteří věříte! Neberte si za přátele Židy a Křesťany. Ti se přátelí jedni s druhými. A kdo z vás si je bere za přátele, je věru jedním z nich. Vždyť Alláh nevede nespravedlivě.*“⁷⁶ Po přečtení Koránu jsem byla mírně na rozpacích. Což Korán, který hlásá mír a lásku k bližnímu, spravedlnosti i k nevěřícím **5:9** „*Vy, kteří věříte! Buďte neochvějní ve službách Alláhových a podávejte spravedlivě svá svědectví. A ať vás nepřátelství k lidem nepodnítí k tomu, abyste jednali jinak než spravedlivě. ...*“⁷⁷ a podle Sunny byl ke všem milosrdný, laskavý a velkorysý, by ve svých verších vyvolával odtržení se od Lidu Knihy? Vysvětlením mi byl fakt špatného překladu Koránu. Ve verši **5:52** je totiž v původním arabském znění použito slovo *aulijá*, což v překladu nejsou „přátelé“, ale „ti, kteří nám jsou blízcí a máme s nimi intimní vztahy“ a je i používán ve smyslu „ochránce, strážce, patron“. Správným překladem tedy má být: „*Vy, kteří věříte! Neberte si Židy a Křesťany za ochránce, neboť oni jsou ochránci svým lidem. Kdokoli z vás se k nim obrátí pro ochranu, je jedním z nich a Alláh věru nepovede lid nespravedlivý*“⁷⁸ Takže ke správnému porozumění Koránu nám nezbývá, než se naučit arabsky...

⁷⁶ Svatý Korán

⁷⁷ Svatý Korán, str. 116

⁷⁸ <<http://www.al-islam.cz/nezarazene-clanky/prateleni-s-nemuslimy.html>>, [cit. 28.2.2011]

3. ŠARÍ'A

3.1. Základní charakteristika

Šaría je obecně užívaný název pro islámské právo. Pro začátek je nutno podotknout, že existuje rozdíl mezi islámským právem, které je neměnné kvůli úzké spojitosti s Bohem a božími zákony a obsahuje normy náboženského a etického charakteru, a právem islámských zemí, které je v jednotlivých zemích rozdílné a je modifikováno přijímáním zákonů a jejich následnou implementací do právního systému dané země.⁷⁹

V Koránu není šaría jako „zákon“ (*qánún*) v žádném případě zmíněna, ale již od počátku islámu jako náboženství bylo jasné, že bude třeba usměrnit mezilidské vztahy a jednání (*muámalát*), aby se i přes roztržičnost muslimů stala obec (obce) udržitelnou⁸⁰, protože před - moderní Arabové neměli v podstatě jakoukoli organizaci, a to počínaje státem a jeho znaky (neměli hranice, občanství, jakoukoli formu registrů atd.). Když není stát, a tedy svrchovanost, byla jediným řešením řízení sebe samých v rámci rodiny, čtvrti, domu apod. Až nutnost obrany před nájezdy „barbarů“ donutila tehdejší muslimy k zakládání měst, tedy větších spolků, aby byli schopni odolávat nepřítelům.⁸¹ Ideální to příležitost začít skládat mozaiku islámského práva.

Mezi pojem šaría, česky „cesta, „pěšina“, a islámské právo je převážně dáváno rovnítko, což není ani úplně špatně, ani úplně správně. Důvod je prostý – na vrcholu soustavy jak církevní, tak i právní, stojí totiž Korán. V užším smyslu je tento termín pojímán jako „Bohem seslaný pořádek ve smyslu islámské legislativy.“⁸² Veškerá nařízení, zákazy a z pilířů odvozené povinnosti jsou tedy jak povinnostmi muslima jako věřícího, tak muslima jako občana právního státu a zároveň tématy islámského práva. Takže učenec v oblasti víry je tedy i vzdělaný v oblasti práva, arabsky je nazýván *faquíh*, pl. *fuqaha*, a právě on je také soudcem (*qadí*), případně tím, kdo rozhoduje (*muftí*) a společnost těchto učenců je nazývána *ulemá*.⁸³ Šaría je islámskými státy brána dvojím způsobem – ve většině států je uznána a výslovně zmíněna jako právotvorná, například v Egyptě, Kuvajtu, Libanonu, Sýrii aj. Jinak to platí u ortodoxněji založených států, které jsou již sami o sobě v arabském světě symbolem zanícenosti až náboženského fanatismu, a to Afghánistán, Saudská Arábie, Pákistán a Omán, ve kterých šaría, až na některé oblasti práva, nahrazuje

⁷⁹ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 2

⁸⁰ Nagel, Tilman; Das islamische Recht, str. 6

⁸¹ Halaq, Wael B.; An introduction to Islamic law, str. 8

⁸² Elger, Ralf; Kleines Islam-Lexikon, str. 272

právní pořádek.⁸⁴ Nesmíme ovšem zapomenout zmínit právo jako takové, v tomto případě nejčastěji mezinárodní, kdy dochází k implementaci mezinárodních smluv (nejčastěji zboží, drahé kameny a ropa), ale jich například občanských zákoníků (*qánún al-madaní*) z padesátých až šedesátých let či zákonů o rodině (*qánún al-urg*), které nejsou součástí civilních zákoníků⁸⁵ a obsahují právo manželské (*munákahát*), dědické (*qánún al-mírát wa-l-wašija*) nebo právo personálního statusu (*al-ahwál aš šachšija*), které ale obsahuje i oblasti, o kterých se ostatní zákoníky nezmiňují, a to jsou problémy obecných osobních práv nebo darování (*hiba*)⁸⁶

K doplnění teorie islámského práva je nutné zmínit dvě hlavní oblasti, kterými jsou vztah boha k člověku – *ibadát* – a vztah mezi lidmi navzájem – *mulamát*. Přirozeně prvně jmenované jsou typické pro islámské právo, zatímco druhé pro právo islámských zemí.⁸⁷

Islámská forma práva v žádném případě neslouží ke kontrole či zavádění disciplíny. Jistě, protože i kdyby byla přítomna sankce taková, jakou ji zná západní společnost, nic se pro věřícího muslima nevyrovná trestem Alláha.⁸⁸ Rozděluje „právo boží“ a „právo lidské“, stejně tak jako povinnosti vůči Alláhovi a povinnosti vůči ostatním muslimům.⁸⁹ Šaría znázorňuje pět základních norem, které jsou orientovány na oblast lidského konání a jakémsi směřování lidského života na správnou cestu:⁹⁰

1) Harám

Česky „zakázané“. Jestliže muslim provede něco zakázaného, na základě šaría bude pokárán a může očekávat trest jak na tomto, tak na onom životě⁹¹ a tento čin je považován za hřích (hříšník = *ájim*, „protiprávní“ chování vůči Alláhovi se nazývá *al-ma'sija*), vykonat ho je trestuhodné a opomenutí je nakázané a bude při posledním soudu zvýhodněno⁹² **24:4** „Cizoložník (nebo smilník) se smí oženit jedině s cizoložnicí (nebo

---

⁸³ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 66

⁸⁴ Elger, Ralf; *Kleines Islam-Lexikon*, str. 272

⁸⁵ Bezoušková, L.; *Zápisky z předmětu „Islámské právo“*

⁸⁶ Ebert, Hans - Georg; *Das Personalstatus arabischer Länder*, str.

⁸⁷ Bezoušková, L.; *Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí*, str.4

⁸⁸ Halaq, Wael B.; *An introduction to islamic law*, str. 19

⁸⁹ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 67

⁹⁰ Halaq, Wael B.; *An introduction to islamic law*, str. 20

⁹¹ Nagel, Tilman; *Das islamische Recht*, str. 26

⁹² Hattstein, Markus; *Islam*, str. 67

*smilnicí) nebo modloslužebnicí a cizoložnice (nebo smilnice) se smí provdat jedině za cizoložníka (nebo smilníka) nebo za modloslužebníka. Toto je věřícím zakázáno.*⁹³

18:72 „Tak se oba vydali na cestu, a když nastoupili na loď, prorazil do ní díru. Mojžíš řekl: „Prorazils ji, abys utopil ty, kteří na ní cestují? Tys věru provedl strašnou věc!“⁹⁴

Veršů zakazujících najdeme v Koránu mnoho. Stručně řečeno je tedy harám vše, co se přičí přikázáním v Koránu a Pilířům víry i islámu.

2) Makrúh

Činy zavrženíhodné. Považují se za výraz neposlušnosti vůči Alláhovi, ale nejsou trestány. Na druhé straně bude jejich opomenutí při Posledním soudu přičteno k dobru.⁹⁵ Muslim tedy činí to, co je pro něj špatné – *qabíh*.⁹⁶

3) Mubáh

Mubáh jsou činy dovolené a muslim jimi koná to, co je pro něj dobré, tedy *hasan*⁹⁷ Jsou morálně neutrální, tedy při Posledním soudu muslimovi ani nepomohou, ani nepřihorší.⁹⁸

4) Mandúb

Jedná se o konání doporučené, hodné k následování. Patří většinou mezi tradiční, jejich dodržování bude zvýhodněno, ale jejich opomenutí netrestáno.⁹⁹

5) Wádžib¹⁰⁰

Neboli jednání přikázané, opakem harám, tedy je povinností muslima konat, což bude zvýhodněno, a neopomínat, což bude sankcionováno (sankce – *at-tazír*). V této kategorii jsou všechny Pilíře víry i islámu.¹⁰¹

V Koránu najdeme relativně málo veršů právního charakteru. Z celkových 6.200 vztahuje na právo, ale z toho jen necelých padesát na právo jako takové (manželské a

⁹³ Svatý Korán, str. 393

⁹⁴ Svatý Korán, str. 325

⁹⁵ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 67

⁹⁶ Nagel, Tilman; *Das islamische Recht*, str. 27

⁹⁷ Nagel, Tilman; *Das islamische Recht*, str. 27

⁹⁸ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 67

⁹⁹ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 67

¹⁰⁰ Rozdělení činů bylo na základě výkladu a materiálů z předmětu „Vybrané kapitoly z islámského a židovského práva“, Bezoušková, L., Pezl, T.;

¹⁰¹ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 67

dědické) a zbytek se tematicky věnován kultovním obřadům - *ibádát* (podle *Abú al-Fath*)¹⁰²

Celkem sporným je ve spojení s právem pojem *taqlíd*, neboli neměnnost práva. Jedná se o spor mezi sunnity a šíity, kteří neuznávají fakt, že může být právo měněno, doplňováno, či rušeno. Muslimští učenci nicméně došli v minulosti k rozhodnutí zachovat právo, a tedy znění Koránu, nepozměněno.¹⁰³

3.2. Uşúl al-fiqh

Hovoříme o pramenech práva, problematice velice sporné, na níž se islámští učenci nemohou shodnout, takže najít univerzální rozdělení je nemožné. Každopádně obecně platí, že jediné neměnné je Korán a Sunna, přičemž všechny ostatní pramen, uznané tím či oním, jsou předmětem sporu. Jsou dokonce právníci, kteří považují Korán za jediný a pramen a odmítají ostatní uznávat.¹⁰⁴

Obecně lze tedy prameny islámského práva rozdělit takto:

A. Primární:

1. *Qur'án* - Svatá Kniha
2. *Sunna* - soupis toho, co Mohamed řekl, udělal a schválil

B. Sekundární

1. *Al-idžmá'* – souhlasné mínění učenců, které doplňuje Korán
2. *Al-qijás* – analogie, rozumové uvážení právníků, které má zaplnit faktické mezery v právních pramenech a řešení těch, které nejsou obsaženy v idžmá¹⁰⁵
3. *Al-istihsán* – odchýlení se od jednoho pravidla jako precedentu k jinému, který se během právní praxe ukázal jako relevantnější
4. *Al-istiláh* – rozhodnutí nebo rozsudek, který nebyl vydán na základě precedentu, ale ve veřejném zájmu v případě, tehdy když o konkrétním případě není v primárních zmínka¹⁰⁶
5. *Al-urf* – zvykové právo
6. *Al-áda* – zvyk a obyčej¹⁰⁷

¹⁰² Ebert, Hans - Georg; Das Personalstatus arabischer Länder, str. 17

¹⁰³ Bezoušková, L.; Zápisky z předmětu „Islámské právo“

¹⁰⁴ Ramadan, Dr. Said; Das islamische Recht - Theorie und Praxis, str.33-35

¹⁰⁵ Ramadan, Dr. Said; Das islamische Recht – Theorie und Praxis, str. 33

¹⁰⁶ Bezoušková, L., Pezl, T; Kombinace zápisků z předmětu „Vybrané kapitoly islámského a židovského práva“, Bezoušková, L., Pezl, T. a knihy „Das islamische Recht – Theorie und Praxis“, Ramadan, Dr. Said; str. 33

3.2.Sunna

V překladu znamená „zažité chování“ nebo „zavedený zvyk“. Jedná se o soupis činů, výroků a souhlasných závěrů Proroka Mohameda a jeho čtyř pravověrných chalífů a má základní funkci jako pramen práva, ale jen v případě, pokud Korán daný problém neupravuje. Spolu s Koránem tvoří totiž *al-usúl*, v překladu „kořeny kořenů“, ačkoli je Korán hierarchicky nad ní, tím pádem nemůže být v Sunně napsáno cokoli, co by bylo v rozporu s Koránem.

Sunna se skládá z *hadít* – ů. Hadíty se začaly sepisovat až po smrti Proroka, nejvíce v 8. století, neboť on sám nechtěl, aby vedle Koránu existoval jakýkoli jiný vzor chování.¹⁰⁸ Mnoho sbírek vzniklo v 9. a 10. století., z nichž se následně vysektovalo šest, které byly uznány sunnitskou částí věřících jako relevantní. Jedná se sbírky šesti knih, a to od *al-Bukárh(o)* a *Muslim(a)*, nezvané shodně *Sahíh*, na něž navázali *Abú Dá'úd* (sbírka *Suna*), *at-Tirmidhí* (sbírka *al-džámi'*), *an-Nasá'í* a *Ibn Mája*. Všechna tato obsáhlá díla jsou tematicky systematicky řazena do oblastí víry a povinností. Na tyto učence navázali v 11.století další, kteří svými sbírkami završili kodifikaci hadítů, která zůstává od 16.století prakticky nezměněna.

Základní dělení hadítů je na ty „s Alláhovou inspirací“ a „bez Alláhovo inspirace“ a tvoří ho vždy dva komponenty: vlastní text (*mat'án*) a „řetězec tradice“ (*isnád*). Musí být potvrzeny od nějaké osoby z Prorokova okolí nebo být v souladu s již schváleným a platným hadítem.¹⁰⁹ Mezi nejznámější patří „Každý, kdo svého syna pojmenuje podle Proroka, má zajištěn vstup do Ráje“. Ten je ale mnohými učenci zavrhován, neboť do Ráje se má dostat muslim na základě svých bohubilých činů, zbožnosti, oddanosti, pokoře atd, a ne jen kvůli správnému pojmenování svého syna.¹¹⁰ Dále se hadíty rozdělují do tří základních skupin, a to na autentické (*sahíh*), „hezké“, ale ne bezchybné (*hasan*) a konečně „slabé“, nedůvěryhodné (*da'íf*). O nepravých hadítech existuje dokonce kniha – *kutúb al-maudú'át*.¹¹¹

¹⁰⁷ Ebert, Hans - Georg; *Das Personalstatus arabischer Länder*, str. 21

¹⁰⁸ <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/history/bezouskova_lenka.pdf>, [cit. 1.3.2011]

¹⁰⁹ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 58-59

¹¹⁰ Bezoušková, L.; Poznámky z předmětu „Islámské právo“

3.3. Právní školy

Neboli *madžáhib* měly v minulosti velice důležitou roli, a to funkci tradenta islámského práva. Co se výkladu týče, každá právní škola lpěla na vlastním výkladu jednotlivého práva (rozdíly například při uzavírání manželské smlouvy). Právní školy byly na vrcholu svého vlivu na islámské právo na konci 19. století, kdy byly citace a právní názory jednotlivých považovány za právně relevantní, což v současnosti už neplatí, ale stále patří příslušnost každého muslima k určité právní škole ke spojitosti s vykonáváním jeho náboženských povinností za důležitou.¹¹²

Právní školy, které mají na výklad islámského práva rozdílný pohled. Dodnes přetrvávající podoba škol, která se vyvinula kolem 2. poloviny 8. století z „lokálních právních kruhů“. Jsou pojmenovány dle jejich zakladatelů a rozdělují se primárně na sunnitské a šíitské, kterých je ve srovnání se sunnitskými více, ale jsou roztržitější¹¹³, za všechny na příklad imámité, ismailidité, kejsanidé,¹¹⁴ přičemž nejvýznamnějšími jsou džafarité.¹¹⁵

- Sunnitské
  - *Hanafí* – Hanáfiovci, zakladatel *Abú Hanífa* („Abú“ je výraz pro „otce, otce někoho“¹¹⁶)
  - *Málikovci* - zakladatel *Málik ibn Anas*
  - *Šáfíi* - Šáfíovci, zakladatel *aš-Sháfíi*
  - *Handbali* – Handbalovci, zakladatel *Ahmad ibn Handbal*

Právní školy se odlišují ve svém přístupu k jednotlivým otázkám právního řádu, ale základ, tedy to, že vycházejí z Koránu, mají logicky všechny stejný.¹¹⁷

---

¹¹¹ Ebert, Hans - Georg; *Das Personalstatus arabischer Länder*, str. 18-19

¹¹² Elger, Ralf; *Kleines Islam-Lexikon*, str. 260

¹¹³ Elger, Ralf; *Kleines Islam-Lexikon*, str. 259-260

¹¹⁴ <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2008/files/pdf/history/bezouskova_lenka.pdf>, [cit 1.3.2011]

¹¹⁵ Hattstein, Markus; *Islam*, str. 69

¹¹⁶ Rassoul, Abú-r-Ridá' Muhammad Ibn Ahmad Ibn; *Lexikon der Pilgerfahrt*, str. 29

¹¹⁷ Halaq, Wael B.; *An Introduction to Islamic law*, str. 31-32

4. POSTAVENÍ ŽENY V MUSLIMSKÉ SPOLEČNOSTI

4.1. Práva ženy v islámu

Ženou, tvorem něžným, se zabývá celá súra čtvrtá, zjevená po hidžře, která je stejně tak nazvaná – *al-nisá*. Pojednává především o jejich právech a povinnostech, o jejich postavení ve společnosti. Obecně vzato mají zvláštní postavení v ženském muslimském světě manželky Proroka Mohameda, které jsou pro muslimky – manželky vzorem ideální ženy.¹¹⁸

14:58 „A přisuzují Alláhovi – při Svatosti Jeho! – dcery, zatímco sami mají to, po čem touží“

14:59 „A když je jednomu z nich oznámena zpráva o narození dcery, tu jeho tvář potemní při potlačování niterního smutku“

14:60 „Skrývá se před lidmi, kvůli špatným zprávám, které mu byly oznámeny: „Má si je ponechat i přes svou pohanu, nebo je zakopat do prachu?“ vsutku strašné je to, o čem uvažují“¹¹⁹

„Kdo je zaměstnáván výchovou dcer a chová se k nim vlídně, bude jejich prostřednictvím ochráněn před Ohněm pekelným“ (al-Bucharí, Muslim)

„Kdo zaopatří dvě dívky, dokud nedosáhnou dospělosti, s tím se takto setkám v Den zmrtvýchvstání. A dal dva prsty k sobě“ (Muslim)¹²⁰

Důkaz prozření islámských učenců. V předislámské Arábii bylo zvykem pohřbívat novorozená děvčátka, která v té době znamenala pro rodinu pouze přítěž¹²¹. Těmito verši, které potvrzují i Muslimovi a al-Bucharího hadíty, bylo zabíjení novorozených dívek zakázáno.

Něžné pohlaví má dle Koránu respekt a úctu, ačkoli ale stále zůstávají jakousi komoditou, možná lépe řečeno prostředkem, kterou ale stále kontrolují její mužští příbuzní

4:35 Muži jsou poručníky nad ženami proto, že Alláh dal jedněm vyniknout nad druhé, a také proto, že rozdávají ze svého bohatství. Cnostnými ženami jsou ty, které jsou poslušné a střeží tajemství manželů svých po Alláhovou ochanou. A pokud jde o ty, od nichž se

¹¹⁸ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 308

¹¹⁹ Svatý Korán, str. 293

¹²⁰ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 35

obáváte neposlušnosti, napomeňte je a ponechte je samotné na ložích jejich a potrestejte je. Jestliže vás uposlechnou, nevyhledávejte důvody, proč být proti nim. Alláh je věru Vznešený, Veliký.¹²² Z verše 33:31 vyplývá, že ženu jako manželku čeká dvojnásobná odměna za pokoru a odevzdání se Bohu a Prorokovi (s).

V islámu je žena co do procesních práv z oblasti justice rovna „polovině muži“ **2:283** „...A přivolejte dva svědky vybrané z vašich mužů; a jestliže nebudou dva muži, pak jednoho muže a dvě ženy z těch, které se vám hodí jako svědkyně, takže kdyby jedné z nich selhala paměť, druhá jí může připomenout. ...“¹²³

V předislámském období toto nepřipadalo v úvahu, neboť bylo absolutně vyloučeno, aby žena stála byt jen na podobné úrovni v oblastech vědění, myšlení a vzdělání. Tyto vlastnosti jí v žádném případě nebyly přisuzovány, byla prakticky „jen“ pro plození dětí a péči o manžela.

„Ženy postrádají intelektuální a náboženskou oddanost“ (Muhammad)

Každopádně se postupem času k její možnosti procesní identifikace přidávala další práva – osobní vlastnické právo (které s sebou neslo právo si vlastní prostředky obstarat prací), a tedy možnost svobodně nakládat se svým vlastním majetkem a alespoň v tomto směru se odpoutat od svého manžela a *wálí* (viz níže).¹²⁴

Prorok pravil: „Džihád ženy je hajj.“ Pro ženu platí při velké i malé pouti prakticky stejná pravidla jako pro muže. Mezi výjimky patří oděv, který má muslimka stejný jako v běžném životě (v arabských zemích je žena v černém, oproti muži, který je naopak celý v bílém). Obličej a ruce nejsou zakryté. Žena si nemusí stříhat vlasy, stačí je trochu zkrátit, ale v žádném případě ne obřadně na veřejnosti, jako je tomu u muže. Co se kamenů týče, hází je za ni muž. Je nepřijatelné, aby žena vykonávala pout' bez svého mužského protějšku, ať je to otec, manžel, bratr atd. (*mahram*).

Při menstruaci (*kitáb al-haid*), krvácení či období slehnutí po porodu jsou pouti ženě dovoleny, ale nesmí při nich modlit, vstoupit do mešity a do Kaaby.¹²⁵ **2:223** „A ptají se tě na menstruaci. Řekni: Je to neduh, zdržte se tedy žen po dobu menstruace a

¹²¹ Schirmmacher, Ch.; Islam, str. 305

¹²² Svatý Korán, str. 62

¹²³ Svatý Korán, str. 50-51

¹²⁴ Husni, Ronak & Newman, Daniel L.; Muslim Women in Law and Society, str. 38-39

¹²⁵ Rassoul, Abú-r-Ridá' Muhammad Ibn Ahmad Ibn; *Lexikon der Pilgerfahrt*, str. 69-70

*nevcházejte k nim, dokud se neočistí. A když se očistí, přicházejte k nim, jak vám to Alláh přikázal. Alláh miluje ty, kteří se k němu obracejí a kteří se očíšťují.*¹²⁶

4.2. Zahalování

24:32 *„A řekni věřícím ženám, aby klopile zraky a střežily si svá pohlaví a aby neodhalovaly své ozdoby kromě těch, které jsou viditelné, a aby spouštěly své pokrývky hlavy na svá ňadra a odhalovaly své ozdoby jen svým manželům, nebo svým otcům, nebo otcům svých manželů, nebo svým synům, nebo synům svých manželů, nebo svým bratrům, nebo synům svých bratrů, nebo synům svých sester, nebo svým ženám, nebo těm, které vlastní jejich pravé ruce, nebo mužským služebníkům, kteří nemají chůlce¹²⁷, nebo dětem, které nic nevědí o tajemství ženského těla. A necht' nedupou nohama, aby dávali tušit ozdoby, které skrývají. A obracejte se všichni k Alláhovi, Ó věřící, budete úspěšní.*¹²⁸

V tomto verši je krásně taxativně vyjmenováno, před kým z mužů může být žena odhalena. V podstatě z tohoto jednoznačně nevyplývá, že je zahalování ženinou povinností, je však doporučený. V praxi ale věřící muslimové otázku pokrývky hlavy (*čádor*) obecně ani náznakem nezpochybňují a zahaleny chodí téměř všechny ženy od puberty, tj. mezi devíti a dvanácti lety. Spousta muslimů považuje šátek za projev nedotknutelnosti, protože podle nich chrání ženu před nepříjemnými pohledy cizích mužů.¹²⁹ Typů pokrývky hlavy je mnoho – od zakrytí vlasů až po zahalení celého obličeje s kovovou „destičkou“ na úrovni očí (nejradikálnější oblasti, ohniska islámského extremismu – Irák, Afghánistán,...) a na první pohled je to jediná možnost, jak rozpoznat sociální postavení ženy, a to podle kvality látky.

V několika málo islámských zemích byl šátek v minulosti dokonce zakázán – v Turecku v roce 1923 při vyhlášení země republikou a následně roku 1935 v Iránu, kde byl ale znovu zaveden o šest let později.¹³⁰

4.3. Obřízka

Na konec této kapitoly musím zmínit téma obřízky. V Koránu není nikde výslovně zmíněna, a to ani chlapecká, ani dívčí. Zdroji v tomto směru jsou pouze hadíty, na příklad

---

¹²⁶ Svatý Korán, str. 40

¹²⁷ eunuchové

¹²⁸ Svatý Korán, str. 396-397

¹²⁹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 324-325

¹³⁰ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 325

al-Bucharího či Muslima, Mohamed se údajně již obřezaný narodil. Podle nich je obřízka konáním doporučením a Bohulibým. Podle hadítů a literárních pramenů byla automatickou součástí života každého muslima již z předislámského období.¹³¹

Ta chlapecká (*hitan*) je běžně prováděna ve věku šest až deset let, nejdéle ve čtrnácti letech, tedy na hranici dětství vyzrálosti (a tedy možnosti sňatku a následně pohlavního styku), ačkoli je možná již po 7 dnech života. Je doprovázena bujarou oslavou a chlapec se tímto dnem stává součástí společnosti mužů – můžeme tedy mluvit o islámské době židovského bar-micvah.

Díku bohu za všechny muslimky je ve většině islámských zemí oficiálně státní zákaz dívčí obřízky (*hifad*).¹³² Na rozdíl od mohutných oslav při obřízce chlapecké je ta ženská před okolím tabuizována, prováděna v soukromí a tichosti, není doprovázena jakoukoli oslavou. Handbalovci ji považovali za důkaz cti a tak zvaný „otec islámské právní vědy“ *aš-Šafi‘i* ji zařadil mezi povinnosti. Důvodem pro ni je znemožnění ženě požitku z pohlavního styku, který by mohl vést ke smilstvu či dokonce promiskuitě.¹³³ V části arabských zemích je úplně zakázána a v zemích jako Somálsko, Súdán, Benin a zčásti Egypt¹³⁴ je nejen povolena, ale v převážné většině i praktikována jako rituál „zasvěcení“ mezi dospělé ženy. Úmrtnost je v takových případech dle oficiálních pramenů 34%, ale podle těchto zdrojů není možné sestavit hodnověrnou statistiku, takže je obecně předpokládána úmrtnost až o 20% vyšší.¹³⁵

---

¹³¹ Schirmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Isamischen Recht, str. 27

¹³² Schirmacher, Ch.; Islam, str. 325

¹³³ Schirmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Isamischen Recht, str. 27

5. MANŽELSTVÍ

„Kdo ožení se sluhou Alláhovým, splní tímto polovinu z vírou předepsaného. Však ať se vyvaruje nesplnění té druhé“ (Anas)¹³⁶

„Prorok řekl: Čtyři věci patří k pravidlům seslaného: Ostýchavost, používání vonných látek, párátek a manželství.“¹³⁷ (Ahmad Ibn Hanbal, Tirmidhí)

*„Muž se zeptal: Ó Alláhem seslaný, vychovávám ve své rodině sirotka. Dva muži žádají o její ruku. První je majetný a druhý chudý. Upřednostňujeme toho prvního, ale ona miluje druhého. Prorok odpoví: Sňatek je pro zamilované tím nejlepším řešením.“¹³⁸
(Abú Madšha, al-Hakim)*

Manželství, arabsky *nikáh*, platí v Islámu za Boží dílo, jako znamení Jeho počínání a do každého svazku vstupují v podstatě tři strany – nevěsta, ženich a Alláh. I přes svůj silně náboženský podtext není posvátným institutem, jako tomu je v křesťanství, ale patří k základním povinnostem dobrého muslima a svatba a následné založení rodiny je záslužná činnost.¹³⁹ Islámská rodina podléhá pevně stanovené hierarchii, na jejímž vrcholu stojí nejstarší příčetný muž, kterému vzdávána veškerá úcta a respekt celé rodiny¹⁴⁰. Podle jednoho z hadítů je poslušnost ženy vůči manželovi vstupem do ráje: *„Když zemře manželka, která byla poslušná a její manžel byl spokojen s ní, vstoupí do Ráje.“ (Tirmidhí¹⁴¹)*

5:6 *„Dnešního dne je vám dovoleno vše dobré. A je vám dovolena strava Vlastníků Knihy a strava vaše je dovolena jim. A jsou vám dovoleny počestné věřící ženy a počestné ženy z těch, kterým byla dána Kniha již před vámi, jestliže jim dáte jejich věna, uzavřete s nimi zákonné manželství a nedopustíte se cizoložství, ani nebudete mít tajné milenky. A kdokoli víru zavrhne, jeho konání bude marné a na Onom světě bude mezi těmi, kteří ztrátu utrpí.“¹⁴²*

---

¹³⁴ Schirmmacher, Ch.; Islam, str. 322

¹³⁵ Německý pořad „Was den Welt interessiert“ na stanici Pro7 vysílaný dne 6. 1. 2012

¹³⁶ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 10

¹³⁷ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 20

¹³⁸ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 12

¹³⁹ Schirmmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Islamischen Recht, str. 33

¹⁴⁰ Schirmmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Islamischen Recht, str. 34

¹⁴¹ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 22

¹⁴² Svatý Korán, str. 115

Dobrovolný status svobodného islám prakticky nezná,¹⁴³ tato představa je i v sebeliberálnější rodině naprosto nepředstavitelná, „*Uthmán ibn Mazún se rozhodl žít v celibátu. Což mu Bohem seslaný zakázal. Pokud by mu to dovolil, mohli by se z náš všech stát eunuchové.*“¹⁴⁴, tím spíše v případě žen. Svobodné ženy jsou bez prostředků, tím pádem je možnost osamostatnit se prakticky neproveditelná a vdovy, které svými prostředky disponují, žijí u příbuzných.¹⁴⁵

30:22 „*A mezi Jeho Znamení patří i to, že pro vás z vašeho nitra stvořil manželky, abyste v nich našli klid duše, a vložil mezi vás lásku a něhu. V tom zajisté jsou Znamení pro lid přemýšlivý*“¹⁴⁶

„*Slyšel jsem říkat Alláha: Ó, vy mladí muži, kdo z vás může splnit svou povinnost ženitby, ať tak učiní. To pomáhá nejlépe krotit vaše pohledy a střežit cudnost. Kdo to neumí, měl by se přiklonit k pústu, neboť ho ochrání od dychtivosti.*“¹⁴⁷ (Bukhárí, Muslim, Abú Dawúd, Tirmidhí, Nasá'í)

Co do forem a významu manželství došlo v přechodu mezi předislámským a islámským obdobím k razantním změnám, a to jak co do podstaty pojmu jako takového, tak do rozdělení na doktrinální bázi. Největším rozdílem je v předislámském období častý výskyt nemanželských svazků, který byl zapříčiněn velikým množstvím vdov a jejich dětí, které ztratily manžely. Cílem bylo zabezpečit jak tyto ženy a děti, tak pokračování rodu a tím pádem přežití celých kmenů. Konkrétně se jednalo o **výměnu manželek, sňatek s vdovou po otci, dočasný sňatek** (který se jako jediná forma manželství zachoval i v současnosti, ačkoli je uznáván pouze šíity) a konečně **konkubinát**. Kromě dočasného sňatku, neboli manželství na dobu určitou, byly zbylé formy islámským právem zakázány.¹⁴⁸

V některých zemích není problematika manželství upravena žádnými státem vydanými právními předpisy, a proto je používáno klasického islámského práva. Ale tam, kde tyto předpisy vydány byly, je klasického práva používá až subsidiárně.¹⁴⁹ V posledních třech dekadách došlo k mohutnému rozvoji rodinného práva v zemích Blízkého východu,

¹⁴³ Schirrmarech, Ch., Islam, str. 314

¹⁴⁴ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 20

¹⁴⁵ Schirrmarech, Ch., Islam, str. 315

¹⁴⁶ Svatý Korán, str. 464

¹⁴⁷ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 19

¹⁴⁸ Schirrmarech, Ch., Islam, str. 304

¹⁴⁹ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str 12

jako je Irák, Sýrie, Jordánsko či Pákistán, ve východní Asii je zářným příkladem Indie a severní Africe Egypt.¹⁵⁰ Naopak není rodinné právo mimo Korán vůbec upraveno v Saudské Arábii, Ománu, Kataru nebo Spojených Arabských Emirátech.¹⁵¹ Začala vlna nepokojů, která vrcholí v současné době, kvůli postavení člověka v islámské společnosti ne takovému, jaké by podle doktríny – samotného Svatého Koránu – mělo být, ale takovému, jaké v praxi je.

Manželství, jeho vznik a zánik a právní úprava je středobodem islámského rodinného práva.¹⁵²

5.1. Qánún al-ahwál al-šaksíja

Hovoříme o právu personálního statusu. Právě jeho je manželské právo – *kitáb an-nikáh* - součástí. Tento pojem v sobě zahrnuje rozvod, soužití partnerů, poručnictví, dědické právo a i právo žen ve společnosti.¹⁵³ Nutno podotknout, že se však komplexně nevztahuje na problematiku personálního statusu komplexně, ale převážně na právo rodinné. Paralelně k němu existuje ale pojem rodinné právo – *qánún al-usra* – ve kterém najdeme výlučně ustanovení soukromoprávních norem v rámci práva rodiny, ale které zasahuje i do práva personálního statusu. Někteří islámští právní teoretici upřednostňují univerzální užití termínu *qánún al-usra*, protože druhý termín byl vytvořen teprve v 19. století.¹⁵⁴

Personální status je „označení určité práva prostřednictvím jednotlivých osob a věcně se vztahuje na oblasti soukromého a civilního práva, které neregulují věci majetkové povahy“. Součástí je v novodobé právní historii arabského světa i mezinárodní právo soukromé.¹⁵⁵ Pro konkrétní představu můžeme srovnat po formální i obsahové stránce *Qánún al-ahwál al-šaksíja* s personálním statutem právního chápání západního pojetí rodinného a dědického práva.¹⁵⁶

---

¹⁵⁰ Chibli Mallat, Jasne Connors; Islamic family law, str. 1

¹⁵¹ Poznámky z předmětu Islámské právo

¹⁵² Das islamisches Recht, str. 81

¹⁵³ Chibli Mallat, Jasne Connors; Islamic family law, str. 2

¹⁵⁴ Ebert, Hans-Georg; Das Personalstatus arabischer Länder, str. 12

¹⁵⁵ Ebert, Hans-Georg; Das Personalstatus arabischer Länder, str. 11

¹⁵⁶ Ebert, Hans-Georg; Das Personalstatus arabischer Länder, str. 12

5.2. Definice manželství

Jak bylo výše zmíněno, manželské právo je součástí personálního statusu a jeho jedinečnost spočívá v rigiditě, ostatně stejně jako celé právo, a to pro úzké spojení jurisprudence s náboženstvím, což je logicky kvůli nejvýznamnějšímu postavení Koránu jako souhrnu pravidel komplexně.¹⁵⁷ Ze všech oblastí islámského práva je totiž nejstabilnější a nejvíce odolává jakýmkoli pokusům o reformy, což dokazuje i fakt, že první právní předpis upravující oblast rodinného práva je z roku 1915 a řeší možnost rozvodu na žádost ženy (dále ho rozšiřuje předpis z roku 1917, a to v podstatě do podoby, ve které ho známe dnes).¹⁵⁸ Jednou z příčin rigidity je i jeho zakotvení v primárních pramenech šaríi (Sunna a Korán)¹⁵⁹.

V charakteristice islámského pojetí této instituce, svazkem mezi mužem a ženou, je nutné odprostit se od romantických představ o manželství, jaké ho známe ve středoevropské a západní kultuře, kdy se dva lidé (ideálně) berou z lásky či rozumu, ale každopádně proto, že oba chtějí, ačkoli model sňatků z lásky je využíván až od 19. století (a vysoká rozvodost, obzvláště v poslední letech, svědčí o tom, že se nutně neosvědčil). V arabském světě je tomu jinak, ačkoli dlužno podotknout, že v současné době je mnoho zemí západním vlivem značně liberalizováno a praxe se modelu, který známe my, přibližuje. V podstatě je hlavním cílem lidského bytí snaha o zachování rodu, rozšíření rodiny, jakož i muslimské obce (protože dítě je automaticky vychováváno podle pravidel Koránu) a po duchovní stránce je to ochrana proti hříchu cizoložství (*ziná*)..¹⁶⁰

Čistě vědecky je manželství oboustranným právním aktem – smlouvou (*aqd, mítáq*). Například syrský či jordánský občanský zákoník dokonce obsahují legální definici manželství, a to ve znění: „manželská smlouva je smlouva mezi mužem a ženou, která je podle zákona způsobilá být jeho ženou a účelem smlouvy je spojit jejich životy a plodit děti“ a jako právní akt patří jak k *ibadát*, tak k *mulamát*.¹⁶¹ Stranami jsou v tomto případě muž a žena, která je však při podpisu manželské smlouvy zastoupena svým mužským

¹⁵⁷ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského práva rodinného, časopis Právník 10/2003, str. 1013

¹⁵⁸ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 2

¹⁵⁹ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 3

¹⁶⁰ Scgirmacher, Ch.; Islam, str.313-314

¹⁶¹ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 4

opatrovníkem (typicky otec, popřípadě jiný nejbližší mužský člen z otcovy strany; nazývá se *wálí*)¹⁶²

Manželství je v islámském právu jediným legálním spojením mezi mužem a ženou, které má především předejít promiskuitě či smilstva (*ziná*) obou partnerů. V podstatě je to jediný způsob, jak vést sexuální život v souladu s Koránem. Za cizoložství jsou v islámských zemích obecně celkem tvrdé tresty v podobě 100 ran bičem či extrémně i ukamenování vycházející z předislámské doby, v praxi bohužel užívané na ženách i dnes¹⁶³, ale čistě teoreticky je to možné i na mužích **24:5** „A ti, kteří počestným ženám na cti utrhají a nepřivedou čtyři svědky – zbičujte je 80 ranami a potom již nikdy nepřijímejte jejich svědectví. To oni jsou přestupníci.“¹⁶⁴ Smilstvo je v Koránu zakázané a nejlepší ochranou před ním je manželství. Kazí mravní čistotu muslima, tedy jednu z jeho základních cností. Je zárodkem pro rozpad rodiny, podvádějící pohrdá právem dítěte a svědčí o morálním úpadku manželství.¹⁶⁵

24:3 „Cizoložníci a cizoložníka (nebo smilníci a smilníka) – bičujte každého z nich sto ranami. A necht' vás vůči nim nepojme lítost při výkonu nařízení Alláhova, věříte-li v Alláha a v poslední den. A necht' je skupina věřících svědkem jejich trestu.“

24:4 „Cizoložník (nebo smilník) se smí oženit jedině s cizoložnicí (nebo smilnicí) nebo modloslužebnicí a cizoložnice (nebo smilnice) se smí provdat jedině za cizoložníka (nebo smilníka) nebo za modloslužebníka¹⁶⁶. Toto je věřícím zakázáno.“

17:33 „A nepřibližujte se k cizoložství, je to oplzlost a cesta nepěkná.“¹⁶⁷

V právních knihách nalezneme doslova „*lahu haqq at-tamattu^c bihá*“ ((muž) má právo se s ní potěšit). Z hlediska ženy představuje manželství z pozice islámských teoretiků především finanční zabezpečení, ulehčení její rodiny od vyživovací povinnosti a postavení ve společnosti. V této klasické, konveční společnosti je totiž úloha ženy spatřována především v plození dětí, výhodném spojení obou rodin a uchovávání

¹⁶² Kopecký, R.; *Hlavní instituty islámského práva rodinného*, časopis Právník 10/2003, str.1014

¹⁶³ Bezoušková, L.; *Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí*, str. 4

¹⁶⁴ Svatý Korán, str. 393; „čtyři“ jsou míněni čtyři svědci, kteří by mohli dosvědčit opak, a tím by se z muže smíla vina

¹⁶⁵ Umm-Yusuf, Iman; *Die Ehe im Islam*, str. 9

¹⁶⁶ Modloslužebníci jsou nevěřící, specifičtí v tom, že slouží někomu jinému než Bohu a hříšníci proto, že si zbožšťují cokoli hmatatelného; Umm-Yusuf, Iman; *Ehe im Islam*, str. 11

¹⁶⁷ Svatý Korán, str. 307

rodinného krbu. Ženy by tedy měly být plodné, protože úplná rodina je považována za požehnanou. Platnost bezdětného manželství nemusí být zpochybněna,¹⁶⁸ ačkoli v praxi bývají rozvedena.

Konečně bych chtěla zmínit i zápory manželství, definované teologem Abu Hamidem al-Gházali (1089), kterými jsou těžkosti ve společném životě a co je důležitější – odpadnutí od víry kvůli ženě nebo dítěti. Z pochopitelných důvodů není toto téma nějak více rozvinuto.¹⁶⁹

Dle některých učenců je doporučený den pro uzavření manželství, kterým je pátek. Není však vyžadován dle názoru žádné právní školy, natož aby den uzavření sňatku jakkoli ovlivnil platnost manželství.¹⁷⁰

5.3. Typy manželství

V jednotlivých formách je odlišné postavení ženy vůči muži a následovně eventuální změny v právu jejího personálního statutu, konkrétně dědění, výživného a dětí.¹⁷¹ Každopádně, a to v obou případech, si manželka si ponechá rodinné jméno jako znamení jejího původu a požívá ho spolu se jménem manželovým.¹⁷²

*Prorok řekl: V islámu nedochází k uzavření manželství na základě vzájemné nabídky k sňatku.*¹⁷³

5.3.1. Na dobu neurčitou

Tato instituce je srovnatelná s manželstvím v podobě, v jak ji známe my. Žena je manželkou se všemi právy a povinnostmi, stejně tak jako muž a i potomci narozené z tohoto svazku, které jsou manželskými dětmi.

Jedná se o jedinou formu sňatku, která je uznávaná jak sunnity, tak šíity, tak i všemi právními školami muslimské společnosti. Je typickým a nejběžnějším způsobem uzavření manželství. O manželství na dobu určitou je jedná vždy, pokud ovšem není v manželské smlouvě uvedeno jinak.

---

¹⁶⁸ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského práva rodinného, časopis Právník 10/2003, str. 1013

¹⁶⁹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 313-314

¹⁷⁰ Das islamisches Recht, str. 81

¹⁷¹ Poznámky z předmětu Islámské právo

¹⁷² Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 14

¹⁷³ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str.48

Právně-teoreticky můžeme hovořit o **manželství na dobu neurčitou bez podmínky** a na **manželství na dobu neurčitou s podmínkou**. Druhá forma je specifická tím, že je manželství založené na základě splnění určité podmínky – na příklad manželství *šigár*, kdy je vyslovena podmínka provdat ženu za určitého muže a následně vzniklé příbuzné ve švagrovském poměru mezi sebou. Tento fakt je předem zmíněn v manželské smlouvě a bez naplnění této podmínky nedojde k právoplatnému svazku. V případě těchto svazků oboustranně odpadá nárok ženy na věno¹⁷⁴ V úzké spojitosti s touto formou manželství je možnost na přání obou manželů uvést další splnitelné podmínky, jako na příklad nemožnost manžela dalších sňatků. Mluvíme zde o tak zvané „kajruvánské doložce“. Jedná se zde o mírný definiční problém, jakési rozmezí mezi manželství bez podmínky a manželství s podmínkou.¹⁷⁵

5.3.2. Manželství na dobu určitou

Pokud je po domluvě mezi manželi či jejich zástupci, respektive mezi mužem a ženiným *wálím* domluveno dočasné manželství, nebo také „požitkářské manželství“, mluvíme o *nikáh muwaqqat*.¹⁷⁶ Jak vyplývá z názvu, jedná se o předem časově omezený svazek, jehož původ najdeme v předislámské Arábii. Tento institut není v současné době příliš rozšířený, na rozdíl od dočasného manželství „pro potěšení“, které znamená arabsky *mut'a*. Jedná se o nejkontroverznější téma, staletý spor teoretiků a učenců v islámském právu, protože v celých pramenech práva není zmínka o tom, že by ho Prorok schválil či dovolil. Jediným příkladem byla fatwa ze sedmého století, které ho povolovala, ale údajně byla prohlášena o necelých čtyři sta let později za falešnou, následně sunnitskou částí odmítnuta a od konce 11. století je uznáváno pouze šíjou dvanáctých imánů¹⁷⁷, zatímco sunnité ho považují za prostituci, která ženy degraduje na nejnižší stupeň lidské důstojnosti. Šíité se odvolávají na výklad znění **4:26** „A pokud si některý z vás nemůže dovolit oženit se se svobodnými věřícími ženami, necht' se ožení s těmi, které vlastní vaše pravé ruce, totiž s vašimi věřícími služebnými. ...“¹⁷⁸ Je záležitostí spíše předislámské Arábie, ale v současnosti je praktikováno šííty z dvanáctého rodu především v Indii,

¹⁷⁴ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského práva rodinného, časopis Právník 10/2003, str. 1014

¹⁷⁵ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského práva rodinného, časopis Právník 10/2003, str. 1015

¹⁷⁶ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského práva rodinného, časopis Právník 10/2003, str. 1014

¹⁷⁷ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 10

¹⁷⁸ Svatý Korán, str. 89; odkaz na tento verš byl zmíněn v textu od L. Bezouškové, Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 10

Pákistánu, Iránu a Iráku. Naproti tomu je vysloveně zakázáno Zaídity, Fatihmidy a Ismaílity.

Manželství musí být uzavřeno na základě pevně stanovené dohody, přesně daných podmínek a dobrovolně.¹⁷⁹

Tento svazek muže a ženy je mnohem volnější než klasická forma manželství na dobu neurčitou. Uzavírá se před soudem (*qádí*), na základě smlouvy, ve které je uvedena přesná výše věna a doba trvání (rozmezí od jedné hodiny až devadesáti devíti let, přičemž je možno stanovit místo časového údaje počet sexuálních styků¹⁸⁰) a není zde pro platnost požadována přítomnost svědků. Muž může být při uzavírání sňatku již ženatý a nemusí o tom informovat svou nastávající (*zanja*) a prakticky může mít neomezený počet manželek.

Žena, která musí být svobodná (*sigá*), pobožná a mravná, je v pozici pro ní mnohem nevýhodnější, a proto je kladen důraz na dobrovolnost při jeho uzavření. Ženin status se zásadně po uplynutí zásadně nezmění v porovnání ke stavu, v jakém vstupovala do manželství - po skončení smlouvené doby zůstane prakticky bez prostředků a její finanční situace nemůže být vylepšena ani po smrti manžela, a protože je v této situaci dědění vyloučeno, stejně jako jakákoli péče manžela po vypršení doby trvání manželství. Žena nemá totiž nárok na výživu sebe, ošacení či střechu nad hlavou, a to ani v případě, že otěhotní a během jejího očekávání uplyne stanovená lhůta. Jediné její prostředky je věno vyplácené až po skončení manželství, které je ovšem v porovnání s věnem v manželství na dobu neurčitou mnohem nižší. Jedinou zemí, která v tomto případě povoluje jakoukoli právní regulaci ohledně ženiny pozice po skončení manželství předsvatební smlouvou je Irán.

Nesporným faktem je otázka dětí. Ty jsou manželské, po skončení manželství patří automaticky otci a mají dědické právo.¹⁸¹ Muž má ovšem právo se potomků vzdát a v tom případě není jakkoli vymahatelná vyživovací povinnost. Pokud muž výslovně otcovství popře, nemá toto dítě otce.¹⁸² Stejně jako u ženy, není vyživovací povinnost biologické otce vymahatelná, a to ani v případě, kdy potenciální testy otcovství jsou pozitivní.¹⁸³

¹⁷⁹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 310-311

¹⁸⁰ Časový údaj od L. Bezouškové v textu Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 10

¹⁸¹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 311-312

¹⁸² Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 11

¹⁸³ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

Možnost prohlášení nulity takovéto smlouvy je situace, kdy nebude sjednána doba, na kterou je smlouva platná (o smlouva – manželská smlouva, viz níže). V tomto případě může dojít i považování uzavření manželství na dobu určitou.¹⁸⁴

5.4. Uzavření manželství

5.4.1. Překážky při uzavření manželství

Všechny právní školy, ať s menšími či většími výhradami, se shodují na určitých skutečnostech, které jsou obligatorně ke splnění před vstupem do svazku manželského.

Překážky jsou následující:

5.4.1.1. Homosexuální sňatky

Primárně je podle Koránu absolutně nepřipustná jakákoli forma soužití s osobou stejného pohlaví, natož uzavírat homosexuální manželství.¹⁸⁵ Je považována za jedno z nejhorších provinění, jejímž konáním je zraňován samotný Alláh a které je trestáno zbičováním v případě, že byl dotyčný svobodný¹⁸⁶ a jestliže by byl i přes zákaz takovýto sňatek uzavřen, je právně definován jako *haram* a trestá se smrtí. Obecně je přirovnávána k apostázii.¹⁸⁷

5.4.1.2. Příbuzenství po krvi, po mléce

V islámském právu se setkáváme s dvěma možnostmi příbuzenství, a to pokrevním a po mléce. Pokrevní příbuzenství je forma klasického pojetí rodiny v západním smyslu, kdy jsou příbuzní nositeli stejných genetických informací. „*Prorok řekl: Nesmí dojít k dalšímu svazku s tetou manželky z otcovy strany či její tetou ze strany matčiny.*“ (Bukharí, Muslim, Abú Dawúd, Tirmidhí, Nasí)¹⁸⁸

Oproti tomu příbuzenství po mléce je takové, ve kterém je jediným pojátkem žena – kojná. Kojná je kterákoliv mužem vybraná žena v období laktace. Na výběr neklade žádná právní škola nároky.¹⁸⁹

¹⁸⁴ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 10

¹⁸⁵ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 330

¹⁸⁶ Schirmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Islamischen Recht, str. 44

¹⁸⁷ Odpadnutí od víry; Schirmacher, Ch.; Islam, str. 331

¹⁸⁸ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 26

¹⁸⁹ Konzultace s JUDr. Lenkou Bezouškovou, LL.M.

„I Prorok řekl: Z příbuzenství po mléce (utišením) vznikají ty stejné překážky v manželství jako z pokrevního příbuzenství“ (Bukharí, Muslim, Abú Dawúd, Tirmidhí, Nasí), ačkoli na druhé straně také platí, počet sání z prsu musí být více než deset, aby se jednalo o příbuzenství: „Jednou nebo dvakrát nasát, nebo jednou nebo dvakrát zatáhnout, nezakládá žádný zákaz“ (Muslim, Abú Dawúd, Tirmidhí, Nasí)¹⁹⁰

Naopak je velice častý svazek mezi bratrancem a sestřenicí. V podstatě je v ortodoxně zaměřených rodinách přirozené, že jsou zasnoubeni automaticky. Důvodem pro tato je manželství je praktičnost - zachování jména rodiny a majetek.¹⁹¹ Jiný zdroj taxativně vyjmenovává zákaz uzavření manželství muže s ženami, které mají postavení následující:

- bývalé manželka otce
- bývalé manželka žijícího syna
- babičky z matčiny strany
- dcery, sestry
- tety z otcovy i matčiny strany
- neteře
- nevlastní dcery
- sestry současné manželky
- ženy, která rodila jakéhokoliv člena z rodiny
- sestra po mléce
- vdovy (podle islámského práva je vdovou žena do čtyř měsíců a deseti dní po smrti manžela)
- bývalé manželky¹⁹²

5.4.1.3. Nerovnost mezi manželi

Arabské označení je *kafáa*. V islámském světě je velice důležitá čest rodiny a její mravní čistota, jakož i společenské postavení a pověst. K uzavření adekvátního sňatku je podmínkou rovnost budoucích manželů, a to jak co do společenského postavení, tak i do finančního zabezpečení. Hanáfiovci, stejně jako Šáfiovci a Handbalovci, přímo zmiňují požadavek rovnosti (rodokmen, zbožnost, vlastnictví, obchod, vyučení v řemesle a stupeň

¹⁹⁰ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. .27

¹⁹¹ Schirrmacher, Ch.; Islam, str. 316

¹⁹² Das islamisches Recht, str. 82

pobožnosti – splnění všech z uvedených) a vhodnosti ke dni uzavření smlouvy. Málíkovci si pod pojmem rovnost představují zbožnost, bezvadnost a rod.¹⁹³ Právní dogmatici sou toho názoru, že uzavření svazku manželského, jemuž brání jakákoli nerovnost, je nepřipustný. Rovnost obecně je nejdůležitější pro Hanáfiovce. Tato právní škola považuje dokonce manželství uzavřené i přes nerovnost manželů za nicotné (*bátil*; děti narozené v tomto manželství jsou považovány za nemanželské). Naopak Málíkovci a Šíté dvanáctého rodu ji za důležitou v manželství nepovažují.¹⁹⁴ Pro všechny školy bez výjimky je nejvhodnější sňatek s pannou.

5.4.1.4. Vstup do pátého manželství

Podle již zmíněného verše Koránu je povolena pouze manželská polygamie. Nejvyšší přípustný počet manželek jsou čtyři.

5.4.1.5. Sňatek ženy během její čekací doby

Mluvíme o době krátce po svatbě, ve které se žena po rozvodu či smrti manžela zasnoubit. Doba tří měsíců patří ještě do předchozího manželství, aby se předešlo případnému narození potomka v rodině ne-biologického otce, tedy má vést ke zjištění, zda není žena těhotná a pokud ano, je toto období prodlouženo až do porodu dítěte. Nazývá se *al-idda*, neboli čekací doba. Po tuto dobu žena zůstává v domě manžela. V případě rozpadu manželství mluvíme o tří periodách, u vdovy se jedná o čtyři měsíce a deset dnů. Pokud žena nemestruuje pravidelně z jakéhokoli důvodu, prodlužují se již zmíněné tři měsíce na měsíců sedm.¹⁹⁵

Zakázané ovšem není se v tomto období zasnoubit.¹⁹⁶ Toto rozdělují Hanáfiovci, podle kterých se během čekací doby může zasnoubit pouze vdova, rozvedená žena ne.¹⁹⁷ Běžně trvá tři ženiny periody, nejdéle však jeden rok.¹⁹⁸

5.4.1.6. Sňatek muslimky s nemuslimem

V tomto případě narážíme opět na rozdílné pojetí. Šíitská část muslimů manželství muslima a nemuslimsky úplně vylučuje, oproti tomu podle sunnitů sňatek muslima s ženou

¹⁹³ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 5

¹⁹⁴ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 315

¹⁹⁵ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

¹⁹⁶ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str.13

¹⁹⁷ Trrebus: Institut für Islamstudien; Das Eherecht nach der hanetifischen Rechtschule, str. 11

¹⁹⁸ Schirmacher, Ch.; Islam, 336

z „Lidu Knihy“ povolen. Naopak úplná shoda panuje v nemožnosti uzavření sňatku muslimky s nemuslimem.¹⁹⁹ Je to z toho důvodu, že Islám považuje Judaismus i křesťanství za náboženství, jejichž ovečky zradily smlouvu s Alláhem, protože nevěřili a v případě sňatku by mohlo být muslimce bráněno ve svobodném vyznání její víry a správnému plnění manželských povinností tak, jak se píše v Koránu.²⁰⁰ Abu Hamid al-Ghazáli mluvil o hříchu, pokud otec svou dceru provdá hříšníkovu – není ale jasné, zda je zde uveden hříšník ve smyslu něčoho, kdo spáchal hřích, či někdo, kdo není muslimem.²⁰¹

5.4.1.7. Nedodržení věkové hranice

Přesná věková hranice nutná pro vstup do manželství není nikde v Koránu uvedena. Pro přesný věk musíme vycházet z hadítů. V rané islámské společnosti bylo zvykem mužů ženit se ještě s dětmi, Mohamedově poslední a nejmilejší manželce 'A'ishe bylo při svatbě devět let, vybral si ji v jejích šesti, ale manželství bylo naplněno až o 4 roky později.²⁰²

Obecně se má za to, že uzavření sňatku by se mělo konat tehdy, když jsou „děti“ pohlavně vyspělé (*bulúr*), čili na sklonku puberty, ale věk je v jednotlivých zemích odlišný. U chlapce se jedná zhruba o věk mezi devíti a dvanácti lety, u dívky minimálně devět let věku. Názory jednotlivých právních škol na minimální věkovou hranici nejsou jednotné a není ani jednoznačně určeno konkrétní číslo věku, a proto je uvedený počet let orientační.²⁰³ Pokud je však věková hranice pro určení zralosti či podobného institutu upravena ve státem vydaném zákoně, je věková hranice vyšší – u chlapců je šestnáct až osmnáct, u dívek patnáct až sedmnáct. Ve všech muslimských zemích mají snoubenci právo vznést k soudu požadavek o přezkoumání a následného posouzení zralosti, a to z jakéhokoli důvodu či potřeby. Soud hraje v některých zemích i roli v případě, kdy je mezi mužem a ženou veliký věkový rozdíl.²⁰⁴

Každopádně je možný svazek v dřívějším věku (pokud se ovšem nenajde nikdo, kdo by proti tomu vznesl námitek), protože tuto skutečnost nelze následně přezkoumat.²⁰⁵ Důvod je prostý – ve většině islámských zemí je do rodného listu a následně do matričních knih zapsán ten den, kdy se rodiče na příslušný úřad dostaví (například Sýrie), v některých

¹⁹⁹ Das islamisches Recht, str. 83

²⁰⁰ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 10

²⁰¹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 329-330

²⁰² Odpadnutí od víry; Schirmacher, Ch.; Islam, str. 307

²⁰³ Das islamisches Recht, str. 7

²⁰⁴ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 6

²⁰⁵ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 314

zemích dokonce ani tyto údaje žádný úřad nevede (Irán, Irák). Samozřejmě že „pozápadnělých“ zemích jsou tyto úřady běžné (Spojené arabské emiráty, část Libanonu). Průměr uzavírání manželství je však průměrně nižší, než před padesáti – sto lety.²⁰⁶

Jinou otázkou je ovšem věk zasnoubení. Ten není omezen ani stanoven Koránem, prameny práva ani výroky právních učenců. Dochází k němu zpravidla velice brzy, někdy dokonce ještě před narozením děvčátka závazkem pro futuro.²⁰⁷

Plnoletost, tedy plnoletou osobou, která je plnohodnotný nositel práv a povinností, se nazývá v arabštině *mukalláf*.

Již zmíněný teolog Abú Hamid al-Gházáli (zemřel v roce 1111) se zmínil o požadavcích kladených při výběru na manželku. Podle něj žena musí být:

- 1) věřící
- 2) mít dobrý charakter
- 3) hezká
- 4) stát jen určitou část věna
- 5) plodná
- 6) panna
- 7) dobrého původu
- 8) vzdálená příbuzná

Jak vidíme, nároky se oproti „předmohamedovské“ Arábii o mnoho nezměnily. Na manžela pochopitelně žádné požadavky nejsou.²⁰⁸ Později, za života Mohameda, byla nejdůležitější ženina zbožnost, pak majetek, krása a původ.²⁰⁹

5.4.1.8. Následky porušení předpokladů k uzavření manželství

Tendencí je prohlašovat manželství postižená výše zmíněnými překážkami spíše za vadná či sporná (*fásid*), než za neplatná (*bátíl*). V případě, kdy chybí souhlas wálího, je manželství neplatné pouze dočasně (*qárid náfid*). Případ, který nastane kvůli překážkám

²⁰⁶ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 314

²⁰⁸ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 329-330

²⁰⁹ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského rodinného práva, str. 1015

z důvodů příbuzenského vztahu či náboženských rozdílů, má specifický název, a to *šára it al-iniqad*.²¹⁰

5.4.2. Námluvy

Tradičně jsou zprostředkovateli svatby matka. Chlapcova matka vybere podle vhodnosti a pověsti dívku, jejíž rodinu následně navštíví. Ptá se na dívčiny vlastnosti, finanční situaci rodiny, dívčino zdraví, dovednosti v domácnosti a krásu. Návštěvy se většinou opakují a a druhé či třetí je představena konečně i dívka. Po domluvě s jejími rodiči a případně shodě začínají rodiny domlouvat termín svatby a s ním spojené zasnoubení, svatební smlouvu včetně věna a následný svatební obřad.²¹¹ Právě popsany průběh je prováděn v případě první ženiny svatby a v dnešní době spíše přežitkem.

Dnes, oproti minulosti (mluvíme o posledních třiceti letech, některých zemích ani to ne), je nemyslitelné, aby byla svatba domluvena bez souhlasu dívky – nevěsty. V současnosti se v zásadě vyžaduje oboustranný souhlas k sňatku. V klasickém islámském právu bylo však přípustné provdat dívku proti její vůli, zvláště pokud je neplnoletá či nesvéprávná, a to prostřednictvím jejího wálího. Takovému manželství se arabsky říká *zavádž al-džabr*.²¹² Do svého sňatku může zasahovat dospělá žena – panna, a to již od doby Mohameda, z jehož doby máme o této skutečnosti první písemné svědectví, tedy v 11. století. Do té doby nebyl ženin (dívčin) souhlas nutný a prakticky je možno mluvit o „právně regulované koupi“ od jejího poručníka za věno (které si již tehdy mohla ponechat).²¹³

5.4.3. Zasnoubení

Arabsky *wa'ad*. Podle práva mají budoucí manželé právo se poznat, aby se ujistili, zda opravdu chtějí uzavřít manželskou smlouvu. K tomuto účelu slouží institut zasnoubení.

„Pokud se muž se chce oženit se ženou, měl by, pokud může, z ní něco spatřit něco, co ho vybídne k sňatku“²¹⁴ (Abú Dawúd)

Tento hadít platí v případech, kdy není budoucí partner znám. Může se jednat na příklad o rozhovor mezi nimi, ale samozřejmě pouze za přítomnosti *mahram*. Do uzavření

²¹⁰ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 88

²¹¹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 316

²¹² Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 84

²¹³ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 304

manželství nemohou být snoubenci sami, protože již to je výraz intimnosti a už to by mohlo být překážkou v případě, kdy by jeden ze snoubenců zasnoubení případně zrušil.²¹⁵

„Kdo věří v Alláha a Den stvoření, nesmí být sám se ženou, pokud není přítomen její mahram, neboť jinak je s nimi jako třetí Satan“ (Amr Inb Rabíja, Ahmad)

Mahram je pojem, se kterým se v problematice personálního setkáváme velice často. V pozici k ženě je *mahram* něco jako „ochránce její čistoty“, blízký (nemusí být pokrevní) příbuzný, se kterým ale není potencionální sňatek dovolen.

Zasnoubení začíná výslovnou nabídkou k sňatku (*idžab*) ze strany muže a akceptací (*qabul*) ze strany ženy dochází ke vzájemnému slíbení si, že bude uzavřena manželská smlouva.²¹⁶ Během vyslovení nabídky k uzavření manželství je recitována první súra *al – Fátiha*. Status snoubence a snoubenky vzniká až v momentě, kdy je nabídka k sňatku akceptována a jsou přijaty dary, které ho doprovázejí. Tyto dary, které ve většině případů dává pouze ženich, je nutné odlišit od věna.²¹⁷ Právně se dá považovat za jakousi „smlouvu o smlouvě budoucí“, která může být zrušena jakoukoli stranou, tedy snoubencem či snoubenkou. Nutno podotknout, že v předislámské Arábii byla zavedena praxe, kdy povinnosti a práva ze zrušení zasnoubení nastávají pouze tehdy, kdy se o něj zasloužila žena a zároveň byla snoubencem poskytnuta určitá částka na přípravu realizace svatby. Tyto podmínky byly dány konkludentně. Rodina snoubenky byla tedy povinna dlužný obnos či dary ve stejné hodnotě vrátit. S možností zrušení zasnoubení ze strany muže právo počítá také. Tomuto následuje zpravidla poškození ženiny pověsti (v muslimské společnosti je toto bráno jako chyba ženy), což není ale nijak ze snoubencovi strany nahrazeno. Ovšem v některých liberálnějších státech existuje možnost obrácení se k soudu a následné vymáhání určitého obnosu jako náhrada škody za psychickou újmu.²¹⁸

Nutno zmínit odlišné pojetí jednotlivých právních škol, ačkoli se o následcích zrušení zasnoubení zmiňují všechny. Málíkovci jsou zastánci vrácení darů či finančního obnosu v pouze v případě, kdy zasnoubení zrušil muž, oproti tomu šáfiovská právní škola učí vrácení darů v každém případě.

---

²¹⁴ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 12

²¹⁵ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 12

²¹⁶ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 4

²¹⁷ Das islamisches Recht, str. 81

²¹⁸ Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského rodinného práva, str. 1016

Z hlediska právní závaznosti zasnoubení můžeme hovořit o jediném následku, a to o v hadíthu zmíněném zákazu ženy zasnoubit se paralelně s více než jedním mužem.²¹⁹

5.4.4. Forma uzavření manželství

„Ze všech smluv, které musí být dodrženy, je nejdůležitější ta, díky níž jste získali povolení ke styku s vaší manželkou“ (al-Bucharí, Muslim)²²⁰

Zvláštní předpisy pro uzavření manželství nejsou, ale jediným formálním a právně relevantním požadavkem pro uzavření manželství je **manželská smlouva** (*šhigar*). Manželská smlouva co do fází následuje po zasnoubení a musí obsahovat nabídku nebo prohlášení o nabídce (*idšáb*) k sňatku ze strany muže a následné přijetí (*kabúl*), akceptaci strany druhé, tedy ženy. Přijetí musí být v krátkém časovém horizontu po vyslovení nabídky – delší časová prodleva nabídku ruší. Nabídka i akceptace je provedena již v době zasnoubení, při podpisu manželské smlouvy je spíše již formalitou.²²¹ Je to čistě občanskoprávní smlouva, tedy dvoustranná právní akt, mezi ženichem a zástupcem nevěsty – *wálím*.²²²

Manželství je uzavřeno podpisem smlouvy a v celé řadě zemí následnou registrací, která je k platnosti povinná. V případě, že toto ohlášení u příslušného úřadu nebude provedeno, mluvíme o manželství *zanádž urfi* a právně není u soudu platným, a tedy není možno se domáhat z něho plynoucích práv a povinností.²²³

„Když je vám doručena svatební smlouva od muže, s jehož zbožností a charakterem jste spokojeny, uzavřete s ním manželství. Neučiníte-li tak, navstane velký svár a zkažení na zemi“²²⁴ (Tirmidhí, Abú Huraina)

Manželská smlouva má zpravidla písemnou formu, která není nutná, ale je vždy upřednostňována. Smlouva je písemná a má podobu prohlášení přítomných stran, které ale nemá jednotnou úpravu a je často modifikována. Jednotlivé právní školy její části upravují odlišně, proto nelze najít univerzální definici. Prvním sporem je samotný jazyk – šíté ji

²¹⁹ Das islamisches Recht, str. 81

²²⁰ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 30

²²¹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 317

²²² Schirmacher, Ch.; Islam, str. 316

²²³ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str.9

²²⁴ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str.12

uznávají pouze v arabštině, zatímco sunnité jsou v tomto ohledu liberálnější a uznávají jakýkoli jazyk muslimských států.²²⁵

Ve smlouvě se konkrétně uvádí skutečnosti již dohodnuté. Mezi nejdůležitější patří výše a způsob splacení věna. Spolu s vývojem islámského práva a postupnými reformami obzvláště posledních třiceti let se považuje za klíčový prvek pro vylepšení pozice ženy, který však využívají ve svém zájmu převážně ženy z vyšších sociálních kruhů a ženy vzdělané, které si svým práv jsou vědomy a nejsou tak závislé na sociální a finanční podpoře rodiny jako ženy chudší či méně vzdělané (společenské postavení a finanční situace spolu úzce souvisí). Žena si ve smlouvě může vymínit práva jako dostudovat, vykonávat zaměstnání, navštěvovat rodinu, opustit zemi (s dětmi či bez, ale jen v případě, vlastní-li pas a dostatečné vlastní finanční prostředky) a konečně i právo na rozvod za určitých podmínek. Právní teoretici se rozvněž zmiňují i o právu vyjednat v manželské smlouvě monogamii, což ale připouštějí pouze sunnitští handbalovci.²²⁶ Neexistují však jakékoli oficiální statistiky či záznamy, které by byly schopny vyjádřit procento žen, uvědomujících si a následně využívajících svých práv, podle odhadů se jedná však pouze o zlomek ženské části populace.²²⁷

Manželství je uzavřeno za přítomnosti svědků, což je dalším kritériem platnosti.²²⁸ Pokud však nelze svědky obstarat, je na základě hadítů vhodné toto manželství stvrdit ohláškami na bubny (v praxi zřídka) Na úlohu svědků mají jednotlivé právní školy rozdílné názory. Podle Hanáfiovců může být svědkem prakticky kdokoli, oproti tomu podle Šáfiovců a Handbalovců je nutná příčetnost, dobrý sluch a musí být duševně natolik zralý, aby rozuměl prováděnému právnímu úkonu a konečně, nesmí být otrokem.²²⁹ Při této „právní části“ uzavření manželství není nutná přítomnost ženy-manželky. Šíté naopak svědky pro platnost manželství nevyžadují.²³⁰

U panny (*bakire*) a ženy již pohlavně zkušené (*sejjibe*) je odlišný způsob vyjádření souhlasu. Zatímco u neposkvrněné ženy je souhlasem mlčení, smích bez výsměchu či tichý pláč, žena zkušená musí svůj souhlas explicitně vyjádřit slovem či gestem.²³¹ Jen pro upřesnění – za pannu je považována ta, která ztratila pannenství z hlediska fyziologického

²²⁵ Das islamisches Recht, str. 84

²²⁶ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²²⁷ Rohe, M.; das islamische Recht, str. 227

²²⁸ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 317

²²⁹ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 7

²³⁰ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 316-317

nějakou nehodou, stejně tak jako žena, jejíž manželství skončilo kvůli manželově impotenci, z jeho strany iniciovaným rozvodem či kvůli jeho smrti a kdy zároveň nebylo manželství naplněno.²³²

Ryze úřední manželství, tedy uzavřené pouze právě popisovanou cestou, je v islámu neplatné, takže tento právní úkon je druhou a obligatorní částí uzavření manželství.

5.4.4.1. *Wálí*

Pojem *wálí* byl již zmíněn. Z hlediska definice se jedná o zástupce ženy, nejbližšího přímého příbuzného v mužské linii, co se týče konkrétního muže, jsou názory nejednotné. Panuje spor o přednosti otce před synem, případně vnukem, či naopak. Pokud již zemřel nebo nemůže z důvodu nesvéprávnosti tento post zaujmout, či dokonce ho odmítne, následuje nejstarší muž z rodu a případné následné pořadí se určuje podle věku. Každopádně musí být bezpodmínečně muslimem. Může být určen i závětí právě mužského příbuzného, kde je ale nutné výslovně zmínit jeho pravomoci, tedy jestli smí žen provdat bez jejího souhlasu.²³³ V případě, kdy není nikdo takový, přebírá roli soudce dohlížející na podepsání smlouvy. *Wálí* je v případě prvního manželství vyžadován všemi právními školami, až na jednu výjimku²³⁴, kterou jsou šáfiovci, u kterých je přítomnost *wálího* závislá na ženě vůli. Jeho přítomnost podrobněji také upravuje právní škola Hanáfiovců a Šíi 12. stupně, kteří jeho přítomnost nepožadují také, ale pouze v případě dospělé ženy.²³⁵ Ženina přítomnost není při podepsání smlouvy nutná, ba dokonce hanáfiovců zakázána. Role *wálího* je celkem podstatná. Při uzavření smlouvy jsou brány v potaz dva faktory ovlivňující možnost ženy je vyjádřit ke svazku, a to její věk a panenství. V případě, kdy je žena plnoletá (*báligh*), má právo se k uzavření manželství vyjádřit, tedy ho odmítnout nebo potvrdit. V opačném případě je to *wálí*, kdo za ni v této otázce rozhoduje. Stejná situace je i v případě nedospělého chlapce.²³⁶

---

²³¹ Institut für Islamstudien; Das Eherecht nach der Hanefitischen Rechtschulen, str. 13

²³² Institut für Islamstudien; Das Eherecht nach der Hanefitischen Rechtschulen, str. 13

²³³ Husni, R., Newman, Daniel L.; Muslim women in law and society, str. 52

²³⁴ Bezoušková, L.; (Ne)Rovné postavení muže a ženy v islámském rodinném právu, str. 54

²³⁵ Das islamisches Recht, str. 84

²³⁶ Bezoušková, L.; (Ne)Rovné postavení muže a ženy v islámském rodinném právu, str. 55

5.4.5. Věno

4:5 „A dávejte ženám jejich věno dobrovolně. Ale jestliže vám z vlastního potěšení něco z něho vrátí, tedy to užívejte jako něco příjemného a prospěšného.“²³⁷

„Prorok řekl mužům: Budeš spokojený s tím, když tě ožením s takovou a takovou?²³⁸ Řekl: Ano. A řekl ženě: Budeš spokojená s tím, když tě provdám za toho a za toho? Řekla: Ano. A tak ti dva uzavřeli manželství. Přidružil se tedy k ní, aniž by jí vyplatil věno či cokoli dal. Patřil k těm, kteří byli u Hodaybiya. Ti, kteří byli u Hodaybiya, dostali část z Khaybar. Když ležel blízko smrti, řekl: Alláh mi dal takovou a takovou za manželku i bez toho, že bych jí byl vyplatil věno nebo cokoli dal. Jste moji svědci, že jí tímto dávám věnem svoji část Khaybaru. I vzala svůj díl a prodala jej za sto tisíc drachma.²³⁹ (Abú Dawúd)

Arabský název pro věno je *mahr*, častěji používaný, či *sadaka*. Součástí uzavření sňatku je již od časů Mohamedových, který dával svým ženám určitý obnos, aby s ním mohly volně hospodařit. V klasickém podání právníků je chápáno jako kompenzace ze strany muže za právo „vlastnit“ ženu a „nakládat s ní“. Moderní pojetí chápe věno jako výraz úcty muže vůči ženě a poskytnutí jí jejího jediného vlastnictví.²⁴⁰ Při uzavření manželství obdrží totiž snoubenka přiměřenou částku od snoubence, která se stává součástí jejího vlastnictví a může s ní volně nakládat.²⁴¹ Jeho splacení má různé podoby, které jsou následně upraveny v manželské smlouvě, respektive v jeho doplňující smlouvě o majetku.²⁴² Pokud však není upraveno tam, má se za to, že bude celá částka vyplacena po konzumaci manželství (tedy po prvním pohlavním styku). Každopádně tedy můžeme věno co do splatnosti rozdělit na dvě skupiny – věno „před“, arabsky *mahr un -adždzal*, a věno „poté“, arabsky *mahr um-adžal*²⁴³. Nutno podotknout, že toto rozdělení připouští pouze hanáfiovská právní škola, a to oproti ostatním, které to nepřipouští a věno musí být splaceno hned při právně-formálním uzavření smlouvy, tedy při jejím podpisu.²⁴⁴ V praxi však dochází, i přes zákaz právních škol, k rozdělení věna do dvou částí běžně. První část se vyplácí v den svatby a druhá později, v případě smrti manžela či po rozvodu.²⁴⁵

²³⁷ Svatý Korán, str. 85

²³⁸ Překlad, německý výraz je „Soundso“

²³⁹ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 31

²⁴⁰ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 7

²⁴¹ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 13

²⁴² Kopecký, R.; Hlavní instituty islámského rodinného práva, str. 1015

²⁴³ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 9

²⁴⁴ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 9

²⁴⁵ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 336

V moderní Arábii je v praxi obvyklé, že při uzavření smlouvy žena obdrží symbolickou částku, arabsky *muqaddam*. Podle arabského učence Ibn Taimíya je v muslimském světě běžný problém s nedoplněním věna, či jeho úplným nezaplacením, což může podle něj vést i k následnému zrušení manželství.²⁴⁶

Hodnota věna musí být pevně stanovena v manželské smlouvě, a to buď jako suma přesně určená – *mahr musammá*, nebo se hovoří o ceně obvyklé – *mahr al-mitl*.²⁴⁷ Při určení jeho výše je přihlíženo ke „kvalitám“ ženy, konkrétně k její zbožnosti, kráse, původu, zdraví, věku, inteligenci, schopnostem a dovednostem a konečně k jejímu panenství. Obecně jsou uvedeny minimální hodnoty výše věna, které jsou u jednotlivých škol rozdílné. Málíkovci mají tři dirhamy, Hanáfiovci deset dirhamů, Šáfiovci minimální výši neurčují a u šíitské části muslimů je určen obnos nepřevyšující pět set dirhamů.²⁴⁸ Pro upřesnění jeden dirham odpovídá v současnosti zhruba šedesáti šesti korunám. V Indii je například běžná výše věna kolem dvou set padesáti korun.

„Zeptal jsem se Aishi, jak velké bylo věno Alláhovo. Řekla: Jeho věno pro manželku bylo dvanáct uncí a jeden naš. Řekla: Víš, co je naš? Řekl jsem: Nevím. Řekla: To je polovina unce. Dohromady to dělá pět set drachma.“²⁴⁹ (Muslim, Abú Dawúd, Nasá'í)

„Žena z rodu Fazára se provdala za dvě podrážky od bot jako věno. Tak pravil Alláh: Jsi spokojená se sebou a svým majetkem ve výši dvou podrážek od bot? Odpověděla: Ano. A tak to Alláh dovolil“²⁵⁰ (Tirmidhí)

„Když si bral Alí Fátimu, řekl mu Alláh: dej jí něco. Řekl: Nic nemám. Řekl: Kde je tvá hutam-zbroj? Řekl: U mě. Řekl: Dej jí ji.“²⁵¹ (Nasá'í, Abú Dawúd)

*„Prorok propustil Safiyu a považoval její propuštění za věno“²⁵²
(Nasá'í, Abú Dawúd, Muslim, Bukhárí, Tirmidhí)*

„Nejlepším věnem je to, které je nejsnazší“

²⁴⁶ Das islamisches Recht, str. 87

²⁴⁷ Das islamisches Recht, str. 86

²⁴⁸ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str. 9

²⁴⁹ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 30

²⁵⁰ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 31

²⁵¹ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 31

²⁵² Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 32

„Věřící je věřícímu bratrem. Nesmí proto předčít bratra v boji nebo navrhnout smlouvu ženě, pokud to již učinil jeho bratr, ledaže ten mu to nedovolil.“²⁵³ (Muslim)

„Vdova nemá být provdána, pokud k tomu sama nedá souhlas a panna nemá vstoupit v manželství proti své vůli. Ptáte se: Alláhem seslaný, jak si mám opatřit její souhlas, když jí stud zabrání? On řekne: Postačí, když bude mlčet.“²⁵⁴ (Abú Huraina, al-Bucharí)

Manželská smlouva, která vylučuje předání věna ženě, je neplatná.²⁵⁵

5.5. Polygamie

Mnohoženství, neboli polygamie, je skutečnost, kdy má muž více žen. V souvislosti s islámským právem mluvíme o polygami v případě, kdy má muž více manželek (terminologicky totiž mluvíme v jiných právních kulturách o mnohoženství i v případě, kdy má muž více žen, a to jak manželek, tak partnerek či milenek). Vznik je datován na přelom 2. a 3. století do předislámské Arábie, kdy po bitvě u Uhudu zůstalo obrovské množství nezaopatřených vdov a sirotků.²⁵⁶ Z ekonomických důvodů a kvůli zachování rodů se tedy muž ujímal většího počtu rodin bez otce, aby jim zajistil finanční prostředky.

První zmínky o polygami najdeme však mnohem dříve, a to již ve Starém zákoně, který zmiňuje sedm set manželek krále Šalamouna a jeho tři sta konkubín. Podle historických pramenů není mnohoženství pouze záležitostí Islámu, ale zmínky o ní se objevují dokonce i mezi Slovany.

4:4 „A bojíte-li se, že nebudete spravedliví v zacházení se sirotky, vezměte si z žen, které se vám líbí, za manželky dvě, tři nebo čtyři; a bojíte-li se, že nebudete jednat spravedlivě, ožeňte se pouze s jedinou nebo s těmi, které vlastní vaše pravé ruce. To je pro vás nejlepší cesta, jak se vyhnout nespravedlivosti.“²⁵⁷ V tomto verši je jasně stanoven nejvyšší možný počet manželek, ačkoli podle hadísu od *Nasá'í* měl sám Prorok (s) manželek devět,²⁵⁸ což potvrzuje domněnku, že v předislámské Arábii byl počet manželek neomezený. Vyšší počet žen je v rozporu s právem a vede k následné anulaci případných dalších sňatků.

²⁵³ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 13

²⁵⁴ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 12

²⁵⁵ Rohe, M.; Das islamisches Recht, str. 86

²⁵⁶ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str.5

²⁵⁷ Svatý Korán, str. 85

²⁵⁸ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 21

Nutno podotknout, že počet žen mimo manželský svazek omezen není, ačkoli je tento poměr *haram*.²⁵⁹

V poslední dekádě směřují díla učenců a právních teoretiků k zakázání polygamie a Turecko (1926), Jemenská lidová demokratická republika (1973) a Tunisko (1957) dokonce došlo tak daleko, že ji opravdu ve svém právním řádu zakázalo. Jednou z podmínek pro uzavření více manželství je totiž povinnost muslima se ke všem ženám chovat stejně **4:130** „*A nemůžete zachovat naprostou rovnováhu mezi manželkami, i kdybyste si to přáli sebevíc. Ale neoddávejte se výlučně jedné, ponechávající druhou v nejistotě. A jestliže se usmíříte a začnete jednat spravedlivě, Alláh je věru Nejvyšší Odpuštějící, Milosrdný.*“²⁶⁰ Podmínka shodného zacházení s ženami obsahuje jak stejnou materiální, tak duchovní a tělesnou péči. Co se vyváženosti péče o manželky týče, právní školy se shodují na tom, aby manžel zacházel s každou stejně a tak, jak je v jeho lidských silách, protože nemožnost úplně stejného zacházení dokazuje i výše uvedený verš. Na území Maroka, Sýrie a Lybie je dokonce možnost udělení souhlasu soudce, který má za úkol přezkoumat mužovu finanční situaci a na základě zjištěného rozhodnou, zda je muž schopen ženy uživit a dát všem stejnou životní úroveň.²⁶¹

Polygamie může být také upravena v manželské smlouvě. Žena má právo rozhodnout o tom, jestli v manželství připustí manželovi další sňatek a pokud ano, tak může stanovit podmínky a počet žen. V Egyptě lze při středu s podmínkou smlouvy v této části požádat v jednoleté lhůtě ze strany ženy o rozvod,²⁶² v jiných zemích tato lhůta není a je vymíněnou pouze právo na podání žádosti o rozvod.²⁶³

V současnosti jsou polygamní manželství co do počtu menšinovými. Na vině je ekonomická a hospodářská situace. Jsou mnohem častější na vesnicích, než ve velkých městech. Ačkoli je urbanizace obecně v arabských zemích mnohem nižší než na západě. Každopádně obecně platí, že je lepší mít více manželek a nekonat tak činy v rozporu s Koránem, než mít mimomanželské styky a vystavovat se tak Alláhovu hněvu.²⁶⁴

---

²⁵⁹ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 305

²⁶⁰ Svatý Korán, str. 104

²⁶¹ Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str.5

²⁶² Bezoušková, L.; Uzavírání manželství podle islámského práva a práva islámských zemí, str.5

²⁶³ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 305

²⁶⁴ Schirmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Islamischen Recht, str. 44-45

5.6. Svatba

„Prorok řekl: Vyhláš zprávu o tomto sňatku i v mešitě a na jeho počest zabubnuj.“²⁶⁵ (Nasá'í, Abú Dawúd, Tirmidhí)

Svatební hostina je doporučena. Nesmí být ale při ní přebytek ani plýtvání. Pokud však to dovolí finanční prostředky rodin, trvají oslavy až několik dní. Manželé slaví odděleně. Vrcholem oslavy je, když manžel vezme ženu do náruče a odnese ji do jeho, tedy již jejich, nového domu.²⁶⁶

5.7. Manželský život

Uzavřením manželského sňatku vznikají, jak už bylo výše řečeno, práva a povinnosti u obou manželů. Pohlavní styk se stává legálním a děti zplozené po dobu jeho trvání jsou potomky manželskými. Ženě vzniká nárok na plnou výši věna (splacení může být regulováno smlouvou) a na výživné.²⁶⁷ Partneři mohou navzájem po sobě dědit (podrobněji níže) a jejich nárok na dědění po třetí osobě, příbuznému, zůstává nedotčeno. Stejně tak je nezměněna příslušnost manželky k jednotlivým právním školám, avšak v praxi se při sporu ve výkladu postupuje dle úpravy právní školy, již uznává manžel.²⁶⁸

5.7.1. Práva a povinnosti manželů

Manželský vztah musí být platný. Muž a žena jsou plnohodnotní co do postavení a každý přebírá svou část zodpovědnosti.²⁶⁹ Z klasického islámského práva

„Každý z vás je pastýř a každý z vás má za své stádo zodpovědnost. Ímám, který vede lidi, je pastýř a je zodpovědný za své stádo, které ho důvěřivě následuje. Muž je pastýřem obyvatel jeho domácnosti a je zodpovědný za stádo, které mu důvěřuje. Žena je pastýřkou domu svého manžela a jeho dětí a je za ně zodpovědná.“²⁷⁰ (Bukhárí, Muslim)

„Na otázku, co Prorok dělá obvykle doma, Aisha odpověděla: Byl obvykle ve službách své rodiny. Jakmile ale zaslechl volání k modlitbě, odešel do mešity.“²⁷¹ (Bukhárí)

²⁶⁵ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 34

²⁶⁶ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 317

²⁶⁷ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 317

²⁶⁸ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 318

²⁶⁹ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 16

²⁷⁰ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe in Islam, str. 16

²⁷¹ Umm-Yusuf, Iman; Die Ehe im Islam, str. 16

Pro začátek je nutno podotknout, že v islámském právu neexistuje institut společného jmění manželů, ba dokonce se ani nepřibližuje té podobě, ve které ho znají jiné právní systémy,²⁷² ačkoli první náznaky pro společné jmění manželů můžeme spatřit v Iránu(2002), Maroku(2004) a Alžírsku(2005), které se po reformě manželského práva může majetek manželů upravit v manželské smlouvě, a tedy je zde možnost rozdělení majetku po rozvodu.²⁷³ Naprosto nesporným faktem je vyživovací povinnost manželky a společných potomků, a to již od jejich prenatálního věku (úhrada veškerých nákladů souvisejících se zabezpečením dítěte a výdajů v souvislosti s porodem) až do svatby v případě dcery, přičemž u syna končí tato povinnost jeho osamostatněním se a následným založením rodiny.²⁷⁴ Muž musí rodinu živit ze všech sil a používat veškeré možné prostředky pro její zabezpečení (*nafaqa*), a to minimálně základními potřebami, jako je dostatek jídla, pití, ošacení a střecha nad hlavou. Co však sporným je, jestli má být životní úroveň shodná s její výší před svatbou u manžela, u manželky či obou dvou. Toto dilema však částečně vylučuje předpoklad shodného společenského postavení snoubenců. Může se však stát, že ženina finanční situace, respektive její rodiny, je při vstupu do manželství či v jeho průběhu lepší, než manželova. Avšak ani tento případ jí nedává povinnost rodinu jakkoli finančně podporovat. Rozdílně je toto upraveno v maroku, Tunisku, Lybii a Spojených arabských emirátech, kde se žena z dobře finančně zajištěné rodiny musí podílet na vyživovací povinnosti dětí také.²⁷⁵ Může ale nastat pouze výjimečně situace, kdy není manžel rodinu schopen uživit. Důvody pro tento případ mohou být pouze zdravotní či psychické. Tato povinnost je však výlučně vůči dětem, nikoli vůči manželovi. Sporný je její podíl na financování chodu domácnosti, ale z logiky věci je nezbytnou součástí výživy dětí.²⁷⁶ Pokud případ vyživovací povinnosti ze strany manželky nastane, nemá žena právo na následné finanční vyrovnání, a to ani v případě rozvodu. Jestliže je žena zapuzena, stává se z ní tak zvaná rebelka – *násiza* – a ztrácí tak nárok na jakýkoli finanční obnos či výživné.

U polygamních manželství musí být zabezpečeny všechny manželky stejně, jak bylo napsáno výše. Zároveň musí každé z nich zajistit vlastní, od ostatních manželek oddělené prostory.

---

²⁷² Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²⁷³ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 227

²⁷⁴ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²⁷⁵ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 228

²⁷⁶ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 89

Muž má právo na pohlavní styk, která mu žena může odepřít pouze ve dnech její menstruace, nemoci či slehnutí a nebo v období ramadánu (pouze přes den). Vyhovění ženy v přání muže ho potěšit je samozřejmě v rámci manžela, jakákoli forma nevěry je porušením ženiných manželských povinností a je trestána jak podle božího, tak podle civilního práva.²⁷⁷

„Prorok řekl: Byl jsem u toho, když byl zakázán styk s ženou, která měla u ňadra dítě. Vzpomněl jsem si, že Byzantinci a Peršané styk tento povolovali a jejich dětem to neškodilo“²⁷⁸ (Muslim)

Prorok řekl: Nesmí dejít ke styku s těhotnou ženou, než dojde ke slehnutí, a také s tou, která těhotná není, o čemž svědčí její perioda.²⁷⁹ (Abú dawúd, Tirmidhí)

2:188 *Je vám dovoleno vejít ua noci postní k manželkám svým. Jsou pro vás oděvem a vy jste oděvem pro ně. ...²⁸⁰*

V případě porušení jakékoli z výše zmíněných povinností nastává důvod k rozvodu, a to ať ze strany manžela, či manželky.²⁸¹

---

²⁷⁷ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²⁷⁸ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 38

²⁷⁹ Khoury, Adel Theodor von; Der Hadith, str. 39

²⁸⁰ Svatý Korán, str. 34

²⁸¹ Rohe, M.; Das islamische Recht, str 90

6. ZÁNÍK MANŽELSTVÍ

6.1. Způsoby zániku manželství

Ve všech třech náboženstvích knihy je manželský svazek posvátný a bohem posvěceným. Ani zde není však postavení manželů rovnocenné. Klasičtí i moderní autoři dávají větší prostor pro ukončení manželství muži, a to z důvodu nestálosti ženské mysli, která je ovlivňována hormonálními výkyvy a sklony k hysterii.²⁸² Celkově jsou následky rozpadu manželství méně příznivé pro ženu, dokonce v některých zemích je považován za to nejhorší (spolu s neplodností), co se ženě může stát.

V islámském právu existují tři základní formy rozpadu manželského svazku, které jsou následující

- Smrt jednoho z manželů
- Rozvod
- Odpadnutí manžela od víry²⁸³
- Odvolání manželského slibu

6.1.1. Rozvod

Rozvodu předchází, stejně jako v kontinentálním právu, pokus o smíření. V českém právní praxi smír navrhuje soud, v Islámském právu jsou to rodiny obou manželů. S ohledem na následky je vyvíjena snaha rozkol v manželství napravit, logicky hlavně ze strany manželky.

Doktrinálně je rozvod přípustný jak ze strany ženy (vyjma *taláqu*), tak ze strany muže, ačkoli podle súry **2:228** je zmíněn jako iniciátor rozvodu pouze muž – *A když se rozhodnou pro rozvod, Allah je věru Všeslyšící, Vševědoucí*. Navazuje na súru předchozí, kde se hovoší o manželích, kteří přísahají, že se nedotknou své manželky během její čekací doby.²⁸⁴ Na nerovnost poukazuje část další súry, **2:229** ... *A ony mají pro sebe stejná práva jako oni. Ale muži jsou o stupeň výše. A Allah je Mocný, Moudrý!*²⁸⁵ Zákonem dané právo ženy na rozvod se arabsky nazývá *tatlíq* a je v současném islámském právu zákonem vynutitelné. V klasickém islámském právu bylo hanáfijskou právní školou omezeno toto

²⁸² Rohe, M.; *Das islamisches Recht*, str. 91

²⁸³ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²⁸⁴ Svatý Korán, str. 40

²⁸⁵ Svatý Korán, str. 41

právo pouze na případ impotence manžela, kterou bylo ovšem velice složité dokázat.²⁸⁶ U ženy je automaticky poškozena dobrá pověst její (ať už rozvod iniciovala ona či nikoli) a i celé rodiny a tím následně snížena možnost dalšího sňatku, která tedy není vyloučena úplně, ale nároky ženy a její rodiny na manžela musí být výrazně sníženy, jakož i věno. S platným rozvodem jsou právní vztahy mezi manželi ukončeny.

V moderním islámském právu (hovoříme o posledních zhruba dvaceti letech) je výrazné posílení právo ženy iniciovat rozvod. Na příklad po reformě manželského práva v Iránu v roce 2002 může žena prosadit rozvod v případě, kdy se octne v nesnázích či je vážně ohroženo zdraví její či dětí. Demonstrativně jsou vyjmenovány případy, kdy je k tomuto kroku oprávněna – jestliže je manžel násilnický, poruší manželskou smlouvu, obklopuje se špatnými lidmi, je závislý na omamných látkách, dlouhodobě zadrženy či neplní svou vyživovací povinnost.²⁸⁷ Dalším důvodem k rozvodu ze strany manželky je neodůvodněná nepřítomnost muže ve společné domácnosti nejméně po dobu jednoho roku. Kvůli jiné manželce či snoubence vzniká nárok ženy v případě, kdy by dalším mužovým sňatkem měla utrpět materiální či morální škody, ačkoli další manželství není v rozporu s manželskou smlouvou. To samé platí i pro novou manželku. Ta má i právo narozvod v případě, kdy jí byl mužův stav není znám.²⁸⁸ Srovnatelná ustanovení najdeme v dalších islámských státech, avšak paradoxně Irán byl reformátorem co do kodifikace. Ovšem nejaktivnější zemí co do tvorby práva ohledně postavení ženy zůstává Egypt. Podle oficiálních údajů z roku 2011 čeká na rozvod v Egyptě kolem jednoho a půl milionu žen, a to nejen z důvodu vysokého počtu svobodných žen, ale i kvůli délce samotné práce soudu-rozhodnutí ve věci rozvodu může trvat až patnáct let.²⁸⁹

Rozvod je v teorii dělen následovně:

- Zapuzení manželky – *taláq*
- Vykoupení se z manželství ze stany ženy
- Soudní cestou na žádost kteréhokoli z manželů²⁹⁰
- Přísaha sexuálního půstu ze strany manžela po dobu čtyř měsíců – *ílá*
- Prohlášení manžela „Jsi zády mé matky“ – *zihár*

²⁸⁶ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 93

²⁸⁷ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 219

²⁸⁸ Rohe, M.; das islamische Recht, str. 220

²⁸⁹ Rohe, M.; das islamische Recht, str. 221

²⁹⁰ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

- Obvinění manželky z nevěry - *lián*
- Nezaplacení dlužné částky – *isár*
- Nepřítomnost manžela po dlouhou dobu – *gáib*

Někteří učenci se zmiňují o pohlavním či duševním onemocnění jako o důvodu k rozvodu, tento druh jsem však podrobněji rozebraný v žádném pramenu nenašla.

Žena může podle některých učenců rovněž požádat o rozvod v případě, kdy je manžel nezvěstný, a to tím způsobem, že ho nechá prohlásit za mrtvého. Časový horizont je však u jednotlivých škol rozdílný, ty totiž hovoří nejednotně v rozmezí od čtyř až do sto dvaceti let.²⁹¹

Při svém studiu jsem se setkala i s pojmem *hul'*. Prakticky ho nejlépe popisuje následující hadít: „*I přišla manželka Tábit ibn Quaida k Mohamedovi, prosíc ho o rozvod z důvodu ošklivosti Tábitově. Na jeho víru či charakter si stěžovat nemohla, ale obávala se zíná a zapuzení následného. Mohamed se zeptal, zda by své věno vrátit ochotna byla, datlovou zahradu. Kývla žena. Vrácení zahrady byl potvrzen rozvod Quaida a ženy jeho poté, co i manžel ke svobodě svolil.*“ Tento způsob věna, respektive jeho vyrovnání a následný rozvod je uznáván pouze sunnity, kteří ho ovšem podmiňují souhlasem obou manželů. V případě, kdy souhlasí pouze „navrhovatel“ nebude tedy manželství rozvedeno. Nutno však podotknout, že je tato forma ze strany manžela lehce zneužitelná, protože je manželka povinna vrátit finanční obnos, aby bylo manželství rozvedeno a aby byl muž schopen zaplatit věno pro svou následující manželku. V Maroku je z tohoto důvodu na základě reformy rodinného práva manželka před manželem vynuceným *hul'* chráněna tak, že nebude muset vrátit věno v případě, když dokáže nátlak ze strany manžela.²⁹²

6.1.1.1. Zapuzení

Zapuzení manželky se v arabštině nazývá *taláq* a je nejčastější formou rozvodu, který má svůj původ již v předislámské Arábii. V tehdejší době se ješdnalo o nejjednodušší způsob ukončení manželství, který se odvíjel zcela od libovůle manžela. Podle islámských učenců muž postrádá sklony k unáhleným rozhodnutím (oproti ženě, jak už bylo zmíněno výše), a proto mu dána samotným Koránem možnost jednostranného ukončení

²⁹¹ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 94

²⁹² Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 227

manželského svazku.²⁹³ Každopádně je *taláq* Alláhem nejméně milý způsob zániku manželství, protože každý řádný muslim by měl využít smíru.²⁹⁴ Jedná se čin sice dovolený, ne však bohubilý – *makrúh*. Největšími zastánci jsou hanáfiovci..²⁹⁵

Sice bylo zmíněno, že je zapuzení pouze záležitostí muže, ale setkáváme se i s jistou transformací v podobě možnosti ryze mimosoudní, která spočívá v přenesení práva k *talaqu* na ženu (arabsky *talaq al-tafwíd*). Tato možnost k rozvázání manželského svazku je možná domluvit i v manželské smlouvě.²⁹⁶

Tento způsob rozvodu spočívá ve vyslovení věty „Zapuzuji tě“, a to třikrát po sobě v období tří menstruačních period (což znamená v rozmezí tří měsíců), či před pohlavním stykem, každopádně je nutné vyslovení formule v období ženiny čistoty.²⁹⁷ Může ho iniciovat pouze muž, nemusí mít pro něj důvod a není nutná spoluúčast úřední nebo soudní, nicméně je v současnosti v řadě států nutné následné potvrzení soudu či potvrzení manželky o tom, že si je rozpadu manželství vědoma.²⁹⁸

Podle většiny sunnitských učenců je platný i tehdy, když k rozvodu muže nevede žádná vnitřní pohnutka, a tedy muž může jednat v afektu či podobných emočních rozpoloženích. U šíitů je na druhou stranu požadována vůle muže manželství ukončit. Sunnité rovněž nepožadují žádnou zvláštní formu pro platnost takto skončeného manželství, šíité oproti tomu přímo vyžadují dva svědky (jak už bylo výše zmíněno, v případě ženského svědka je zapotřebí dvou žen namísto jednoho muže).²⁹⁹ Stejně tak je rozdílný pohled jednotlivých právních škol. Podle klasického hanáfijského práva nemusí žena o *talaqu* vědět a uznává i zapuzení v žalu, opilosti či v donucení, což ostatní školy odmítají.³⁰⁰

Zapuzení je rozděleno na odvolatelné a neodvolatelné. Odvolatelný *taláq* je v arabštině nazýván *radží*. Odvolatelnost spočívá v tom, že k platnosti musí uplynout čekací doba od vyslovení druhého ze tří opakování. Během této čekací doby může manžel své rozhodnutí o rozvodu odvolat buď ústně, či neverbálně, a to navázáním tělesného

²⁹³ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 90

²⁹⁴ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²⁹⁵ Rohe, M.; das islamische Recht, str. 217

²⁹⁶ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 95

²⁹⁷ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 92

²⁹⁸ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

²⁹⁹ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 91

³⁰⁰ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

kontaktu. V obou případech je manželství bez dalšího dále platné. Případný konec vyživovací povinnosti končí po uplynutí čekací doby, tedy ve chvíli konce manželství.³⁰¹

2:232 *A když se rozvedete se svými manželkami a vyprší jejich stanovená lhůta, pak si je můžete ve vši slušnosti ponechat, nebo je ve vši slušnosti propustit. ...*³⁰²

Neodvolatelné zapuzení se nezývá *báin*. Manželství je ukončeno okamžitě Po třikráte se vyslovena zapuzující formule a následně se muž zdrží veškerých intimností. Pokud byla však formule vyslovena pouze jednou, může být manželství obnoveno manželskou smlouvou, stejně tak jako byla-li vyslovena dvakrát a od posledního vyřčení uplynula čekací doba, tj. období tří period. Podle sunnitů je tento druh rozvodu obzvláště hříšný (*bida*), avšak platný. Šíité ho uznávají bez dalšího. V literatuře se dále můžeme setkat s rozdělením na malou a velkou odvolatelnost. Vyživovací povinnost končí ihned.³⁰³

Zapuzení můžeme dále dělit na písemné a ústní, explicitní („Zapuzuji tě“) a implicitní („Jsi propuštěna“).³⁰⁴

V současné době je na příklad v Tunisku nebo Alžírsku *taláq* povolen pouze ve formě oficiálního rozvodu před soudem. Stejně tak v dalších státech jako je Egypt, Jemen, Kuvajt, a Spojené arabské emiráty, kde je svévolný rozvod proti vůli ženy zatížen povinností muže případně nahradit ženě vzniklou škodu, která nahrazuje (a častokrát významně přesahuje) sumu odpovídající vyživovací povinnosti. V souvislosti s rozvojem moderní techniky je sporné užití elektronických přístrojů k oznámení zapuzovací formule, což je výslovně zakázáno v Malajsii, v SAE naopak povoleno.³⁰⁵

6.1.1.2. *Vykoupení se z manželství ze strany ženy*

Tento způsob ukončení manželství je možný v případě odevzdání části nebo celého věna, případně vzdáním se věna slíbeného, jakož i vyživovacích povinností.³⁰⁶

6.1.1.3. *Celibát*

Tento druh rozpadu manželství spočívá v přísaze muže k sexuálnímu půstu po dobu minimálně čtyř měsíců. Jediná škola, která tento druh rozvodu uznává, jsou hanáfijovci.

---

³⁰¹ Rohe, M.; Das islamisches Recht, str. 92

³⁰² Svatý Korán, str. 41

³⁰³ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 92

³⁰⁴ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

³⁰⁵ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 218

Ostatní školy dávají ženě právo na soudní jednání, ve kterém soudce zastává roli usmiřovatele a snaží se manžela „přemluvit“ k odvolání přísahy navrácení se k manželskému svazku.

6.1.1.4. „Jsi zády mé matky“

Jedná se o nábožensky odsouzeníhodné manželství a spočívá v prohlášení muže vůči ženě ve znění „Jsi zády (*zahr*) mé matky“. Většina teoretiků se shoduje s názorem, že manžel musí zaplatit ženě jakési odškodné (*kaffára*). Názor, že ženě v tomto případě není způsobena žádná škoda a jakékoli odškodnění tak není nutné, je menšinový.

6.1.1.5. Nemanželský styk

V tomto případě obviní muž ženu z nemanželského pohlavního styku (*qadf*). Toto tvrzení je doplněno přísahou, která má určitou předem danou formu. Žena oproti tomu přísahá opak manželova tvrzení. Právní následky jsou však sporné. Málíkovci a šáfiovci považují tímto ukončené manželství za rozvedené s okamžitou platností, zatímco hanáfiovci a handbalovci požadují přítomnost soudce při vyslovení takového obvinění.³⁰⁷ Každopádně je zde požadavek čtyř svědků, kteří odpřísáhnou ženinu nevěru. Pokud nejsou, přísahá manžel při Alláhovi. Žena je v pozici, kdy může namítat opak, a to tak, že bude třikrát přísahat, že byla věrná, po čtvrté při Alláhovi. V tu chvíli je sice prohlášena za věrnou, takže je zbavena hanby, avšak manželství je i přes to rozvedeno.³⁰⁸

---

³⁰⁶ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu Islámské právo

³⁰⁷ Rohe, M.; *Das islamische Recht*, str. 93

³⁰⁸ Bezoušková, L.; poznámky z předmětu islámské právo

7. DĚTI

42:50 „Allahovi náleží království nebes a země. On tvoří, co se Mu zlíbí. On dává dcery tomu, komu se Mu zlíbí, a On dává syny, komu se Mu zlíbí.“³⁰⁹

„Ráj leží u nohou matek“, prohlásil Mohamed, když mu jeho nejmilejší manželka Aisha porodila syna. V minulosti byl Islám, stejně jako většina světa, posedlá plozením mužských potomků a dcery (viz výše, kapitola 4., str. 21) byly považovány za přítěž. Mnohé matky mužských potomků byly dokonce nazývány tak, že jim před jméno bylo dáváno *umm*, což v překladu znamená matka, *umm az-z'* nebo „matka Ismaílova“. Tak či tak, pozice ženy – matky byla váženější a respektovanější než žena – manželka. Děti jsou totiž znamením dobrého manželství. V opačném případě je totiž za bezdětné manželství bez výhrady odpovědná žena, vykládá se jako špatné znamení a ve většině případů bývá rozvedeno.³¹⁰ Od dětí se očekává vůči rodičům respekt a poslušnost a porušení je obzvláště otcem tvrdě trestáno. S přibývajícím věkem získávají potomci, obzvláště chlapci, více svobody, práv a také povinností.³¹¹ Synové jsou vychováváni jako budoucí hlavy rodin, živitelé a ochránci. Nepřichází v úvahu, aby byli vůči rodičům, obzvláště otci, drzí nebo neuctiví.

Děvčata podléhají kontrole rodičů nepoměrně více než chlapci. Jsou vychovávány v respektu a poslušnosti vůči otci, jakákoli neposlušnost je přísně trestána. Od raného věku se učí být uctivými dcerami, dobrými hospodyněmi a poslušnými manželkami.³¹² Emancipace posledních desetiletí však dává úloze dcery postupem času zcela nový význam.

Při narození dítěte je mu do levého ucha pošeptána výzva k modlitbě a do pravého ucha mu je řečeno vyznání víry. Do zavinovačky se miminku přidávají amulety. Jejich hodnota je odvozena od jmění rodiny, ale měly by to být modré perly jako ochrana proti zlým duchům a špatným znamením.³¹³

Zřídka kdy dostává děťátko jméno hned – jméno mu je dáno až v průběhu prvních pár měsíců a skládá se obvykle ze tří a více jmen. Jak už jsem výše zmínila, do nedávna se podle hadítu každý chlapec, kterému dali jedno z jmen Mohamed, po smrti dostal za své

³⁰⁹ Svatý Korán, str. 577

³¹⁰ Schirmacher, Ch.; Islam, 320

³¹¹ Schirmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Islamischen Recht, str. 34

³¹² Schirmacher, Ch.; Kleines Lexikon zur Islamischen Recht, str. 36

činy do Ráje, ať vedl jakýkoli život. Používali se vedlejší formy tohoto jména – *Ahmad*, *Mahmafad*, u šíitů je oblíbený *Ali*. Chlapci dostávají nejčastěji jména podle slavných předmětů islámské historie, jako výraz pokory a úcty a jsou kombinována s jinými arabskými slovy (na příklad otrok=*ʿabd* → *ʿAbd* *ar-Rahman*= otrok slitovného, nebo klasické *ʿAbd Allah* (Abduláh)=boží otrok)³¹⁴

Zvykem je vyprosit peníze od čtyřiceti mužů jménem Mohamed peníze a za ně koupit oblečení, aby démon jménem *Jinn* nezpozornil.

V případě rozvodu rodičů patří dítě zásadně otci. Dítě však zůstane u matky do „dospělosti“, tedy dívky do dvanácti let, chlapci ne déle než do sedmi let. Tyto číselné údaje jsou však obecné, konkrétní věkové hranice jsou v jednotlivých zemích upraveny rozdílně. Po již zmíněné novele v Iránu v roce 2002 byl věk dítěte, tedy ať dívky či chlapce, změněn z dvou let na sedm. Oproti tomu v Egyptě jsou chlapci u matky až do patnácti let, dívky mohou být v její péči až do svatby, pokud je to v jejich zájmu.³¹⁵

Po dovršení tohoto věku přecházejí potomci do péče otce a žen ztrácí vůči dítěti jakákoli práva, stejně tak jako v případě jejich druhého sňatku. Jedinou zemí, která se od této praxe odklonila, je Turecko. To přijetím systému na základě švýcarského soukromého práva se oficiálně vzdalo islámského zákona *san ʿa* v roce 1926.³¹⁶

7.1. Potrat

Podle Koránu je každý člověk stvořením Božím a znamením Jeho všemohoucnosti a žádného Božského tvora nemůže ruka jiného bez důvodu usmrtit. V otázce potratu, která je mimochodem řešena „nahlas“ až od roku 1998 zásluhou tak zvaných „ženských hnutí“ v liberálnějších islámských státech, nebylo dlouhou dobu jasné, kdy začíná být embryo člověkem. Na tuto otázku reagují právnické školy rozdílně: Málíkovci povolují potrat do čtyřicátého dne od početí, ale pouze v případě, kdy by byla ohrožena matka na životě; stejně tak Handbalovci, ale bez podmínky ohrožení matky; Hanáfiovci do sto dvaceti dnů od početí rovněž bez podmínky a konečně Šáfiovci, kteří se vyjadřují o době, kdy „ještě nebyl dokončen růst dětského těla“, z čehož je obecně odvozena doba sto dvaceti dní.

---

³¹³ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 316

³¹⁴ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 319

³¹⁵ Rohe, M.; Das islamische Recht, str. 228

³¹⁶ Schirmacher, Ch.; Islam, str. 336-337

Úplný zákaz potratů je v Egyptě, Alžírsku, Iránu, Pákistánu a Turecku – pokud ovšem není vážně ohrožena matka.³¹⁷

---

³¹⁷ Schirmacher, Ch.; Islam, 321

8. ZÁVĚR

Můj původní záměr prostudovat a pochopit Islám, jeho kulturu a právní systém vyšel jen z poloviny. Po přečtení českých i cizojazyčných literárních pramenů, zhlédnutí několika dokumentárních filmů a po diskuzi s mnoha oponenty i přívrženci tohoto náboženství si troufám říct, že jsou mé znalosti ohledně této tematiky na vysoké úrovni, ale k pochopení jsem se nedostala. Přesněji řečeno chápu stoupence i oponenty, chápu vystoupivší i konvertity, ale nerozumím tomu, jak je možná tak radikální odchylka teorie od praxe. Islámské právo by bylo úchvatné, kdyby se doktrína přenesla do praxe. Vzniknul by ideální stát a společnost. Obávám se však, že je to, stejně jako komunismus, v praxi naprosto neproveditelné. Překvapujícím zjištěním byl i fakt, že při intenzivním studiu všech tří světových náboženství se islámské právo vyjevilo jako doktrinálně nejliberálnější náboženství co do práv a postavení ženy.